I. JIRÁSKŮV HRONOV

17.-23. SRPEN 1931

PAMÁTNÍK

PROTEKTOR OSLAV:

Dr. T. G. MASARYK

PRESIDENT REPUBLIKY

ČESTNÉ PŘEDSEDNICTVO:

JAN MALYPETR, předseda poslanecké sněmovny, Dr. FRANT. SOUKUP, předseda senátu, FRANTIŠEK UDRŽAL, předseda vlády, Dr. JURAJ SLÁVIK, ministr vnitra, Dr. IVAN DÉRER, ministr školství a nár. osvěty, JUDr. PŘEMYSL ŠÁMAL, kancléř presidenta republiky, Dr. KAREL BAXA, primátor hl. města Prahy, Dr. HUGO KUBÁT, zemský president, Dr. VILÉM POSPÍŠIL, guvernér Národní Banky, ADOLF PROKŮPEK, předseda Národní Rady Čsl., Dr. KAREL KRAMÁŘ, poslanec, BOH. STAŠEK, poslanec, FR. TOMÁŠEK, poslanec, EM. HRUBÝ, senátor a předseda svazu Nár. Jednot a Matic, VÁCLAV KLOFÁČ, senátor, JOSEF THOŘ, senátor, GENERÁL LUDVÍK KREJČÍ, velitel 4. pěší divise, JOSEF BARTOŇ-DOBENÍN, velkoprůmyslník, CYRIL BARTOŇ-DOBENÍN, velkoprůmyslník, Dr. JAROMÍR JIRÁSEK, Arch. JINDŘICH FREIWALD, JAN KOVÁŘ, místostarosta města Hronova.

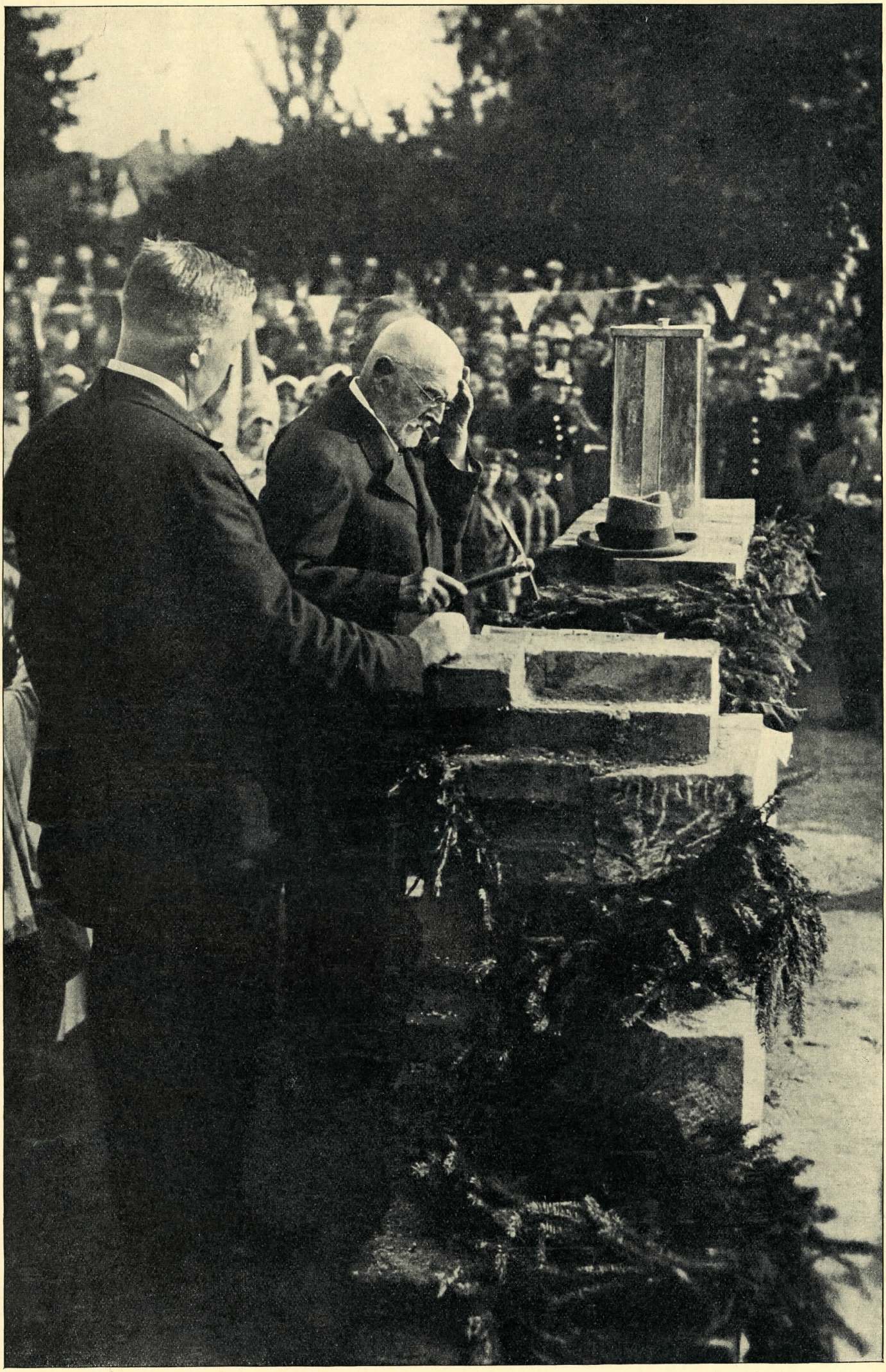

Mistr Al. Jirásek při poklepu na základní kámen Jiráskova divadla v Hronově 26. srpna 1928.

JIRÁSKŮV HRONOV

SRPEN
1931

PROGRAM

POŘAD

17. SRPNA, PONDĚLÍ, 8 H. VEČER:

ALOIS JIRÁSEK:

OTEC

DRAMA O 3 JEDNÁNÍCH.

Spolek divad. ochotníků PARDUBICE

Režie: Dr. K. Krpata ● Scéna: K. Jičínský

OSOBY

Kopecký, sedlák	Dr. Karel Krpata
Jeho žena	Věra Klečková
Antonín, právník	Josef Škoda
Václav	Ladislav Mitlöhner
Anna	Marie Janoušková
Divišek, čtvrtlánik	Julius Mitlöhner
Jan, abiturient	Oktáv Vitek
Bobeš	Karel Košťál
Janáč, právník	Pavel Kypr
Křivda, řečený doktor Smetana	Kamil Jirek
Vašina	Vojtěch Zákravský
Jilek	Josef Klivický
Peluňková	Marta Finková
1. chlapec venkovský	Jarmila Mitlöhnerová
2. chlapec venkovský	Sylva Mitlöhnerová

Vesnické ženy a děvčata.

Děj ve východních Čechách.

18. SRPNA, ÚTERÝ, VEČER:

KONCERT

NA TERASE JIRÁSKOVA DIVADLA ● HUDBA: KAPELNÍK JIŘÍ ŠMÍD.

19. SRPNA, STŘEDA, 8 H. VEČER:

ALOIS JIRÁSEK:

VOJNARKA

DRAMA

VZDĚL. SBOR PRAHA-VYŠEHRAD

Režie a scéna: Ing. Jos. Barek

OSOBY

Madlena Vojnarová, selka	Hana Barková
Jeník, její syn pětiletý	Jiřík Suchánek
Jakub Vojnar, jeho strýc a poručník	Oskar Vyskočil
Antonín Havel	Josef Barek
Jeho matka	Anna Turečková
Jan Hruška, zpěvák	Frant. Brandejs
Bětka, děvečka	Vlasta Fabiánová
Martin, pohůnek	Jarosl. Pleva
Drtina,	Frant. Smažík
Brožek,	Antonín Malík
Hospodská	Anna Horká
Marjánka, její dcera	Hana Věřická

Vesnický lid.

Děj r. 1860 ve východních Čechách při moravských hranicích.

20. SRPNA, ČTVRTEK, VEČER:

KONCERT

NA TERASE JIRÁSKOVA DIVADLA ● HUDBA: KAPELNÍK JIŘÍ ŠMÍD.

21. SRPNA, PÁTEK, 8 H. VEČER:

FILOSOFSKÁ HISTORIE.

KRONIKA O 3 DĚJSTVÍCH (5 OBRAZECH) ● PODLE ALOISE JIRÁSKA ZDRAMATISOVALI JAN PORT A BEDŘICH VRBSKÝ.

Spolek divadelních ochotníků „Al. Jirásek" Nový Bydžov.

REŽIE A SCÉNA ALOIS JANATA.

OSOBY

Hrabě Žorš	B. Smilek
Hrabě Kinský	F. Jakoubek
Páter German	A. Janata
Páter Antonín Šanta	K. Hnyk
Aktuár Roubínek	F. Poláček
Listovní	K. Trojna
Jehlička	L. Lysa
Vojtěch Vavřena	J. Hezký
Frybort	R. Šimanovský
Špina	St. Prchlík
Zelenka	M. Kudrnáč
Brož	J. Kolář
Fricek Roubínek	J. Vodička
Rollerka	M. Bartošová
Pani Roubínková	A. Sacherová
Panna Lotka	M. Frýbová
Slečna Elis	A. Řeháková
Panna Lenka	M. Jakoubková
Panna Mářinka	J. Němcová
Družička	L. Řeháková

Studenti, profesoři, divky, měšťané a měšťanky města Litomyšle.

22. SRPNA, SOBOTA, 8 H. VEČER:

SLAVNOSTNÍ AKADEMIE

S PŘEDNÁŠKOU PROF. ZD. NEJEDLÉHO Z PRAHY.

Účinkují: Slečna A. Kociánová (zpěv), sl. Hana Středová (klavír), p. Jos. Fikais, koncertní mistr České Filharmonie (cello), p. Jar. Hepnar (klavír), p. Jiří Šmíd (housle), Zpěvácký spolek „Dalibor" (sbormistr Jar. Hepnar), J. M. Vlček (recitace).

—

KONCERT NA NÁMĚSTÍ

HUDBA: KAPELNÍK HUGO POSSELT.

—

SLAVNOSTNÍ OSVĚTLENÍ

PROGRAM AKADEMIE:

1. B. Smetana: **„Věno"**, sbor.
2. Al. Jirásek: a) **„Domov"**
   b) **„Horám"**, recitace.
3. **Alois Jirasek, básník národa,** přednáška.
4. Ant. Dvořák: **Adagio H-moll op. 104.**
   O. Hilmera: **Serenáda** — solo cello.
5. B. Smetana: a) Arie z **„Libuše"** (soud)
   b) Arie Blaženky z **„Tajemství"**, solo zpěv.
6. A. Dvořák: **Trio G-moll op. 26.** Pro housle, cello, klavír.
7. **Kulturní film Hronova.**

23. SRPNA, NEDĚLE:

O PŮL 9. H. RANNÍ:

POUŤ KE HROBU JIRÁSKOVU.

SRAZ HOSTÍ PŘED JIRÁSKOVÝM DIVADLEM.
PROSLOV: PŘEDSEDA Ú. M. D. O. Č. Dr. FR. HERMAN.
SBORY: PĚVECTVO JIRÁSKOVA KRAJE.

V 10 H. DOPOLEDNE:

HOLD PAMÁTCE JIRÁSKOVĚ

(V JIRÁSKOVĚ DIVADLE)
PROSLOVY: PŘEDSEDA JIRÁSKOVA OKRSKU: MAX LEDERER. ● PROSLOVY HOSTÍ.

SJEZD ČSL. OCHOTNICTVA,

POŘÁDANÝ Ú. M. D. O. Č.
ING. EMIL MAREŠ, MÍSTOPŘEDSEDA Ú. M. D. O. Č.: O NÁRODNĚ-KULTURNÍM POSLÁNÍ OCHOTNICTVA.
NA NÁMĚSTÍ KONCERT HORNICKÉ HUDBY Z M. SVATOŇOVIC

VE 2 HOD. ODPOL.:

LIDOVÁ SLAVNOST NA NÁMĚSTÍ

KONCERT VOJENSKÉ HUDBY P. PL. Č. 4., HRADEC KRÁL.

23. SRPNA, NEDĚLE

Slavnostní představení československého ochotnictva Ú. M. D. O. Č.

NA PAMĚŤ MISTRA ALOISE JIRÁSKA.

ALOIS JIRÁSEK:

3 H. ODPOL. **7 H. VEČER.**

GERO

REŽIE:
MAX LEDERER.

SCÉNA:
PROF. LEO RICHTER

HISTORICKÁ HRA O ČTYŘECH JEDNÁNÍCH S DOHROU.
HRAJE SOUBOR VYBRANÝCH OCHOTNÍKŮ Z CELÉ REPUBLIKY.

OSOBY:

Gero, markrabě Východní marky	Josef Sunek, sp. d. o. „Hálek" Nymburk
Sigifrid, jeho syn	Jaroslav Fric, sp. d. o. „Tyl" Jičín.
Hrabě Rothulf, Gerův bratranec	Franť. Staněk, sp. d. o. „Klicpera" Holice.
Irmingerd, Rothulfova dcera	Máňa Nesládková, sp. d. o. Náchod
Hatheburch, jeho sestra	Vlasta Vlková, dram. odbor „Sokola" Praha-Spořilov
Hrabě Thietmar	Rudolf Boes, okrsek Hany Kvapilové Jihlava
Wulfhari, Gerův kaplan	Jaro Moravec, sp. d. o. „Tyl" Nové Město n. Met.
Tugomír, z knížecího rodu ve Stodoranech	Jos. Čuchal, sp. d. o. Jaroměř
Želibor, jeho synovec	Václav Nejedlý, dram. odbor Sokola „Vrchlický" Jaroměř
Stojhněv, kníže Stodoranů	Emil Mareš, sp. d. o. „Heyduk" Plzeň
Godeljub, kníže Ukranů	Rud. André, sp. d. o. „Heyduk" Plzeň
Dražko, kníže Břežanů	Boh. Suchánek, sp. d. o. „Tyl" Jičín
Čedrag, pohanský kněz	Julius Mitlöhner, sp. d. o. Pardubice
Nákon	V. J. Hrdlička, Ladeckého okrsek Most
Milhost	J. Paštika, dram. odbor Sokola Nové Verneřice
Pribihněv	V. Hanka, dram. odbor Sokola Praha-Vinohrady
Hněvoš	Jos. Pfeifer, sp. d. o. „Jirásek" Smiřice
Ljubý	J. M. Vlček, sp. d. o. „Karel Čapek" Malé Svatoňovice
První starý Stodoran	Fr. Šťastný, sp. d. o. Česká Skalice
Druhý starý Stodoran	Lud. Kubina, sp. d. o. Červený Kostelec
Třetí starý Stodoran	Jos. Linhart, sp. d. o. „Jirásek" Úpice
První Stodoran	Ludvík Denke, sp. d. o. „Osvěta" Náchod
Druhý Stodoran	Karel Hlaváček, sp. d. o. „Osvěta" Náchod
Třetí Stodoran	Jos. Pejskar, sp. d. o. „Kolár" Police nad Met.
Mladý Stodoran	Míla Wolf, sp. d. o. Starkoč
První český mnich	Václav Knytl, sp. d. o. „Tyl" Nové Město n. Met.
Druhý český mnich	Oto Regner, sp. d. o. Červený Kostelec
Kastelán	Fr. Šustr, Náchod
Imma, komorná	Zdeňka Moravcová, sp. d. o. „Tyl" Nové Město n. Met.
Náčelník pluku meziborského	Alois Burdych, dram. odbor Sokola „Vrchlický" Jaroměř
Zbrojnoš Rothulfův	Míla Labík, sp. d. o. Hronov
1. posel	Karel Klugar, sp. d. o. Hronov
2. posel	A. Kult, sp. d. o. Hronov
3. posel	Jan Vavera, sp. d. o. Hronov
Sluha	Lad. Nemasta, sp. d. o. Hronov
Eppo, harfeník	Al. Foglar, sp. d. o. Hronov
Chlapec	Zbyšek Středa, Hronov

Slovanští knížata a vladykové, němečtí hrabata, kněží, korouhevníci, žoldnéři meziborského pluku, lid
Děj v desátém století na hradě Gerově, v Braniboru a okolí.

Přestávka po druhém dějství. ● Konec před 6. a 10. hodinou.

JAROSLAV KVAPIL

JIRÁSEK DRAMATIK

II

6

Je mi radostnou a milou vzpomínkou, že jsem byl režisérem všech divadelních her Jiráskových, jediného „Otce" vyjímajíc, a většinu jeho her že jsem uvedl po prvé na scénu. Jeho „M. D. Rettigová" byla vůbec první českou hrou, již jsem nesl jako režisér ke křtu, a od její premiéry r. 1901 těšil jsem se nezmenšené důvěře mistrově, kdykoli šlo o jeho věci divadelní.

Z dřívějška měl Alois Jirásek už čtyři hry v repertoiru Národního divadla, ale ani jedna z nich se tam neudržela na trvalo, jakož vůbec málokteré hře domácí byl za těch časů vyměřen život delší nad obvyklé čtyři čtvrtky abonentní a leda nějakou tu reprisu odpolední nebo dodatečné představení za mimořádných okolností. Málo bylo výjimek, a Jirásek v nich nebyl. Dramaticky debutoval „Vojnarkou" r. 1890, tedy dílem uceleným a podnes populárním; hned po té přišla „Kolébka", kteroužto půvabnou historickou drobnůstku, na tři akty trochu dlouhou, zpracoval autor později v aktovku příliš rozsáhlou; r. 1894 byl tu již „Otec", nejúsečnější a namnoze i nejdramatičtější dílo Jiráskovo. „Emigrant" měl premiéru počátkem roku 1898 a právem byl vyznamenán velikou ruskou cenou, která už od r. 1868, z dob založení Národního divadla, marně čekala na nějaké důstojné dílo z dějů slovanských.

Tyto čtyři hry měly tedy své premiéry za ředitelství Šubertova, a Jirásek jimi stál už v popředí současných dramatiků. Záhy po té, kdy se ujala Národního divadla nová správa, přihlásil se populární autor hrou novou, v pořadí jeho divadelních her pátou, a to probuzenskou idylkou „M. D. Rettigová". Tuto hru svěřil bez rozpaků mně režiséru začátečníku a pro titulní roli zvolil si mou choť s velikým omlouváním, že ji tím snad nutí do oboru příliš starého. Ale moje žena ujala se vedle svých Mahulen i jiných pohádkových princezen a rovnou po Zeyrově Sulamit této obstarožné vlastenky litomyšské s odvážnou chutí zkusit se v oblasti dost odlehlé, a její úspěch byl i úspěchem Jiráskovým, při čemž ani já jsem si nemohl stýskat na míru uznání.

Za dvě leta byla o slavnosti základního kamene k pomníku Husovu slavná premiéra „Jana Žižky". To byl úkol, na nějž jsem si troufal jen s rozpaky, ačkoli jsem už měl trochu zkušeností i několik mladých úspěchů. Novinka měla spoustu rolí, víc než devadesát jich bylo v seznamu osob, a nad to si vyžadovala veliké komparserie. Bylo nutno podeliti mnohé herce několika různými rolemi, a byly to episody namnoze dosti důležité, i zmobilisován v divadle kde kdo, aby se hra vůbec dala obsadit. Úspěchu představení vládl výkon Vojanův mohutně a nezapomenutelně. O to nezapomenutelněji, že jeho předtaktím byla bolestná ztráta v životě umělcově: v tu noc před generální zkouškou, tedy sotva dva dny před premiérou, zemřela Vojanovi tříletá dceruška, a Vojan hrál tvrdě a ukázněně svého slepého válečníka po prvé v ten večer, kdy mrtvé tílko jeho dítěte leželo ještě doma nepochováno. Byl to jeden z umělecky i lidsky velikých činů Vojanových, a není divu, že Jirásek lnul za to k Vojanovi po celou dobu jeho života zvláštní příchylností.

Za pětčtvrtí roku následoval „Gero", jediná hra Jiráskova z dějin mimočeských. Básník mi jedenkráte vykládal, jak naléhavě jej nutkalo připomenout výstražně vlastnímu národu osud polabských Slovanů i bezohlednost germánského uchvatitele. Hra byla překvapením i tím, že se Jirásek nikomu nesvěřil, dokud jí dokončenu nedonesl do divadla; den před tím, když jsem se ho tázal, co dostanem od něho nového, mi řekl, že nic nepíše a na nic nepomýšlí — a nazítří donesl „Gera". Hleděl mi svou nesdílnost vysvětlit už nevím jakým způsobem; potěšení z díla samého bylo však větší než úvahy, nač takové tajnůstkářství. „Gero" se nedožil hojnějších repris; snad jeho závěr, po mohutném druhém a třetím dějství mdlejší, byl na závadu rozhodnějším úspěchům, ale je to hra, na niž by se nemělo v repertoiru zapomínat.

Největším divadelním úspěchem Jiráskovým byla za to pohádková „Lucerna" z r. 1905. Autor ji přinesl do divadla bez titulu a dlouho se s námi radil, jak hru nazvati; konečně přijal můj návrh — Schmoranz navrhoval název „Naše lípa" — a tak jsem už od sama titulu byl toho díla účasten. Rozpaky, jak hru pojmenovati, nebyly rozpaky jediné; Jirásek měl tentokrát až do premiéry jakousi pochybnost, zda se jeho zpola realisticky vlastenecké a zpola pohádkové hře porozumí, a ještě za generální zkoušky přešel ke mně do hlediště a pošeptal mi: „Poslechněte, já se toho zítřka bojím!" S pravdou ven, trochu jsem se ho bál i já, a rozhodné vítězství premiéry bylo mi novým dokladem, že u divadla nelze nikdy prorokovat, a že vaticinatio ex eventu jest jediným praktickým ptakopravectvím divadelním. „Lucerna" se líbila tolik, že už za tři leta měla na Národním divadle padesát repris, událost tehdy neslýchaná a jedinečná. A jak nepochopitelny jsou mi teď naše někdejší pochyby o jejím zdaru; vždyť je to jedno z nejpůvabnějších a nejčeštějších divadel, jaké kdy bylo u nás napsáno, a Jirásek už tohoto svého krásného snu letní noci nikdy nedostihl.

Měl po té dvě premiéry, jež valně nepochodily: počátkem r. 1908 idylickou „Samotu" a za dvě leta jinotajnou pohádku „Pana Johanesa", a z obou měl citlivý a někdy až nedůtklivý autor ledajakou trpkost. V „Samotě" se svezl po některých našich směšnostech literárních i národních, a hned byl oheň na střeše, jakoby se skutečně u nás o některých věcech výstražně ani zažertovat nesmělo — a pokud jde o „Pana Johanesa", měl Schmoranz tolik nedůvěry v jeho jevištní zrealisování, že si dokonce troufal o své újmě autorovi tu hru vrátit. Podařilo se mi toto pošetilé a bezúčelné jednání Schmoranzovo srovnat, a hru jsem počátkem r. 1910 přece vypravil na scénu; o jejím úspěchu rozhodl jediný třetí akt, po němž byl potlesk s vyvoláváním autora tak vytrvalý, že jsme zatím za oponou přestavěli celou složitou dekoraci a zvedli oponu ještě za potlesku k aktu poslednímu. Ten nesplnil bohužel přílišným svým jinotajstvím a nedostatkem dramatického závěru, čeho dobyl třetí akt, a „Pan Johanes", v některých svých passážích tak vroucí a pro ducha autorova tak příznačný, zmizel záhy s jeviště. Schmoranz mi jej několikráte vyčetl, když jsme se soudili o věci jiné.

Závěrem dramatické tvorby Jiráskovy byly další dva díly jeho rozlehlé husitské trilogie, tož „Jan Hus" a „Jan Roháč"; „Jan Žižka" je v ní částí druhou, nejstarší a nejmohutnější. Historická přesnost Jiráskova nedovolila autorovi vytvořit Husa dramaticky jinak, než jak jej možno doložit z dějin, tedy bez smyšlených příměsků a příkras romantických, a proto jest Jiráskův „Jan Hus" spíše střízlivým a výstižným obrazem dějinným, než skutečným dramatem, obrazem, jenž jenom v některých scénách — závěr v kapli betlémské, scéna v předsíni papežově a koncil kostnický — nabývá divadelní vzrušenosti.

Třetí díl husitské trilogie, „Jan Roháč", byl autorem dokončen a divadlu odevzdán zrovna před světovou válkou, a její vypuknutí i průběh zmařily na několik let jeho provedení. Teprve na sám konec velikého zápasu, kdy už jsme si vlastně doma dělali co jsme chtěli, bylo možno vypravit i „Jana Roháče", a studoval jsem jej v nepokojných dnech nadějného očekávání národního, počátkem října 1918. Byl jsem v divadle pořád jen jednou nohou; už zasedal nový národní výbor, události se hrnuly, a naši odjížděli do Ženevy na schůzku s Benešem — jak v tomto překotném spěchu dostudovati velikou hru historickou? Dostudoval jsem ji takořka v předvečer 28. října; v pátek 25. října byla její premiéra. Byla za nepřítomnosti autorovy, jenž dlel ještě na svém letním sídle hronovském, sleduje odtud dychtivě běh světodějných událostí. Psával mi odtamtud často, už pln důvěry v radostné skončení světové pře i našeho odboje, ale i jeho překvapil převrat, jenž dozrávaje za hranicemi došel doma tak šťastného výbuchu. V něm ovšem zanikla pozornost pro závěrečný díl trilogie Jiráskovy, a „Jan Roháč" potřebuje ještě jevištní revise, abychom jej správně zhodnotili vedle obou Janů ostatních.

Všechny ty tři Jany vytvořil Jiráskovi Eduard Vojan, a z nich byl jistě Žižka jeho uměleckému naturelu nejbližší, nehledíc ani k tomu, že tenkrát i dílo dramatikovo poskytlo herci mnohem více tvůrčí možnosti, než v ostatních částech trilogie. I ta vrcholí „Janem Žižkou", ale celá náleží do českého repertoiru trvale, nejen o některých výjimečných dnech památních, kdy občas vidíme první či druhou její část — teď už vlastně jen „Jana Žižku" — a to zpravidla nedosti nastudovánu a ledajak obnovenu. A Vojan tomu schází nejvíce . . .

Za svého pobytu u Národního divadla obnovil jsem v repertoiru i ty hry Jiráskovy, jejichž premiéry byly před mým příchodem: „Emigranta" už r. 1902 o výročí Husova upálení, po té „Vojnarku" r. 1910 a příští rok, o šedesátých narozeninách autorových, i „Kolébku" a to v původní podobě tříaktové, poněvadž její aktová verse z r. 1897 nesplnila očekávání Jiráskova správné a jím byla opuštěna. Z her Jiráskových jenom „Otce" jsem nikdy nescenoval; byl nově hrán v květnu r. 1907, po prvé v titulní roli s Jindřichem Mošnou, jenž tím oslavil svou sedmdesátku, a já tenkráte dlel v cizině, vzdaluje se po nenadálé smrti své ženy dlouho divadla.

Nebylo a není českého autora, s nímž by mne pojilo tolik divadelní práce; je radostí a pýchou mé divadelní minulosti, že to byl právě Alois Jirásek.

Berta Keyzlarová, sp. d. o. Červený Kostelec, v titulní roli „Magdalena Dobromila Rettigová“.

Božena Balíčková, sp. d. o. Červený Kostelec. Princezna Kačenka v okrsk. představení „Pan Johanes“ pořádaném v přírodě jako tryzna za Jiráska 1930.

Sejtko — Fr. Labík.
Zima — Št. Kleprlík.

Učitelský — V. Knytl
Nové Město n. Met.
Klásek — J. Šrůtek.

Zahajovací představení „Lucerny“ spolku divadelních ochotníků v Hronově v Jiráskově divadle dne 28. září 1930.

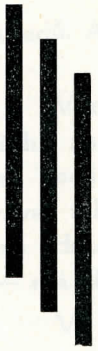

MAX LEDERER

„JIRÁSKŮV HRONOV“

Názvem „Jiráskův Hronov" nechci určiti ono místo, v němž básník se narodil, žil a kde spočívá jeho popel. Název ten, jak jsme si jej vytvořili v uvozovkách, má nabýti smyslu jiného: vyššího, všeobecnějšího, kulturně-národního, anebo spíše národně-kulturního. Chceme jím pojmenovati ne reálné místo, ale soubor ideí a vjemů, pro něž by byl v rodišti mistrově získán sice podklad, které by ale svým významem a posláním zabíraly celý národ, sloužily nacionálnímu celku a přispívaly k udržení české tradice a českého duševního života. Abych mluvil konkretně: Hronov, jako místo, jež je nejen rodištěm Mistrovým, ale jež formovalo jeho národní cit a české vědomí, jež v pravém slova smyslu vytvářelo nám nejvzácnější nástroj předválečného češství, srdce Jiráskovo, má býti místem, kde každoročně by se posilovala česká duše, kde zpytovalo by se české svědomí, kde každý upřímný Čech mohl by se přesvědčiti, je-li náš život — a to nejen kulturní — ve shodě s „duchem rodu".

Je přirozeným zjevem, že po nejvyšším vypjetí národního vědomí u nás, jež vyznačuje dobu několika desítek let před válkou a válečnou, nastala reakce, jakmile naše samostatnost byla dosažena. Vždyť ztráta cíle — a to cíle tak vznešeného, jako jej měly generace před převratem — je sama sebou událostí, jež nemůže zůstat bez vlivu na morální podstatu lidskou. K tomu, bohužel, přistupuje namnoze i vystřízlivění, jež dostavuje se při každé realisaci ideálu. Český stát v našich nadějích a tužbách byl útvar ryzí, čistý, svatý, v dnešní své formě vykazuje četné kazy a zdánlivé i skutečné nedostatky. Vším tím národní vědomí trpí na své někdejší ryzí čistotě, česká srdce, a hlavně srdce mládeže, odcizují se tomu, co generaci předpřevratové bylo Krásou a Smyslem života a národu hrozí vážné nebezpečí vnitřního zvlažnění a zploštění. Snad mohli bychom říci, že tento zjev odpovídá mentalitě nové doby, že národní duše sama najde si opět svůj výraz a život a že právě proto, že státní naše samostatnost je zajištěna, netřeba se nám o věci ty starati a ponechati volný průběh době samé. Bylo by to možné, kdybychom neviděli, že jinde, a to hlavně v zemích ná odů poražených, najmě Němců, vládne zcela jiná nálada, že tam naopak nacionalismus bují ve formách, které jsou nebezpečny jak pro všeobecný

pokrok lidský, tak pro pokojnou existenci sousedů. A tu je třeba, nespoléhati na vývoj sám, neoddávati se nečinnému klidu, ale být na stráži.

Víme, že nejlepší zbraní našeho staletého zápasu byla uvědomělost českých lidí, že úspěch našeho znovuzrození vznikl z rodové tradice jádra národa, že vítězství naší politiky bylo způsobeno poctivostí, obětavostí, ryzostí českých charakterů. Nuže posilovat tyto vlastnosti v lidu, vychovávat takto poválečnou morálkou porušené vrstvy českého národa, ukazovat Krásu národní a Dobro lidské jako ideály, to musí být úkolem národní výchovy. A tomu — tak si to představujeme — má sloužit „Jiráskův Hronov".

V překrásném úvodu Jiráskově ke kronice „U nás" vystihuje spisovatel podstatu národního vědomí svých krajanů v prvé polovici 19. století takto: „Co tísnilo ostatní národ, oč pracovali jeho nejvěrnější, o to u nás tenkráte dbal málo kdo. Ale nespouštěli se starého mravu ani své jadrné, mateřské mluvy tu na kraji země, na samých hranicích království a zachovali ji i za ně." A tu máme smysl a cíl každé práce o zachování národního vědomí: zachovat svérazný mrav a jadrnost mateřské mluvy. To je „otců dílo i sen" to je „dědictví svaté i starý boj", jak tak krásně zpívá koruna lípy v „Lucerně", to je „svaté tajemství živého slova", jež hlásá lidový živel „Pana Johanesa".

Účel „Jiráskova Hronova" byl by tedy jasný: udržet českou tradici v ryzí a čisté podobě, vychovávat pomocí českého Umění široké vrstvy národa k ideálnímu, uvědomělému vlastenectví a působit na Umění samo, aby zůstalo, byť ve formě sebe odlišnější a dobově rozdílné, ve své podstatě českým, tak jak to národní vývoj naznačuje a určuje. Je ale nutno ještě objasnit některé konkrétní otázky: především proč tedy Hronov? a pak v jaké formě představujeme si realisaci vylíčených idejí?

Proč tedy Hronov? Nenalezneme v naší předpřevratové literatuře a v životě jistě osobnost, která by výrazněji, plněji a vroucněji stělesňovala české vlastenectví, než Alois Jirásek. Jirásek je nám inkarnací pravého češství, je nám představitelem epochy, která je vyvrcholením českého zápasu o svobodu národa, je nám nejen Věštcem, je i Vůdcem. Jako Hus, Žižka, Havlíček, Palacký a jako Masaryk, tak i Jirásek je význačným vzorem dějin našich. Je vedle pana presidenta posledním z jejich řady a proto nám nejbližším. Jeho ideje to jsou, jimiž můžeme pracovati k vytčenému svému cíli. Ale Jirásek může nejlépe a nejúčineji působit ve svém domácím prostředí. V tom Padolí, o němž tak krásně píše a jež plnilo jeho duši od dětství do konce. Jeho češství je češstvím kraje „U nás". A „U nás" jsou i vnější účiny pro uplatnění Jiráskových myšlenek; především krajinná scenerie, jak ji Mistr sám viděl, širý obzor k Turovu, na nebe nadechnutá Sněžka, Ostaš v tmavém plášti lesů, příkré Stěny, modravá Hejšovina, skalnatý Bor. Pak jsou tu četná místa, jež vyvolají svým zjevem a reminiscencemi, k nim se vížícími, v srdci každého upřímného Čecha sváteční náladu — Jiráskův rodný domek, Kalinova chaloupka, Justynčin hrob, Jiráskova urna atd. — A konečně je tu Freiwaldem vytvořené Jiráskovo divadlo, které vnějším vzhledem i vnitřním zařízením tvoří Jiráskův chrám, jenž přímo vybízí k tomu, aby se v něm aspoň jednou do roka česká duše modlila. „Jiráskův Hronov", kulturně-národní oslava a připomínka myšlenek Jiráskových nebyl by možný nikde v hluku a shonu všednosti, je na místě jedině zde, ve svátečním klidu, jímž napájela se již duše Mistrova.

Zbývá ještě otázka, jak? Jak má tato oslava Jiráskova každoročně vypadat, aby byla důstojnou jeho památky a dosáhla svého účele, shromáždit zástupy českého lidu a naplnit jejich duše Krásou a Sílou. Zde je odpovědí prozatím tento náš I. Jiráskův Hronov a jeho ráz. Snažili jsme se naplnit první pokus vším, o čem se domníváme, že odpovídá Jiráskově tendenci, již známe nejen z jeho díla a života, ale i z bezprostředního styku s ním. Zdůraznili jsme v prvé řadě divadlo. Je to naším přesvědčením, a bylo i Jiráskovým, že divadlo má a bude mít ještě dlouho největší vliv na lidskou duši. A v národě našem, kde tak slavně se osvědčilo historické drama, má tento genre, o němž se

rádo říká, že je již překonán, stále ještě velké své poslání. Nerozpakoval bych se každoročně uvésti na pořad „Jiráskova Hronova" některou z jeho historických her, aby mluvily o české pravdě — Jan Hus — o české statečnosti — Jan Žižka — o české důslednosti — Jan Roháč — a varovaly před nesvorností, jako Gero. Ale i realistické hry Jiráskovy — Otec, Vojnarka — i idylky — doby probuzenecké, jako Rettigová a Filosofská historie — jsou plny českého citu a české krásy.

Nevážeme se však pro příště naprosto na dílo Jiráskovo. Ani na dramatické umění. Všichni čeští dramatikové mohou tu přijít ke slovu a všechna odvětví Umění mohou tu ukázat svou kulturně-národní sílu. Hudba, malířství, sochařství, drama občanské i veselohra mohou a mají tu každoročně předstoupit a ukázat se ve svém vrcholném projevu. Ovšem v projevu, jenž nabývaje výše světové, neodcizí se hloubce národní. Koncerty, výstavy nechť vedle divadla a s ním předstihují se ve službě české věci. Letošní počin je počátek, je pokus. Má příznivou podporu v tom, že je oslavou 80. narozenin Jiráskových. Na jeho výsledku bude záležet, jak a kým budou podnikány slavnosti další, „Jiráskovy Hronovy".

Nutno zdůraznit snad ještě jedno: krásné myšlenky „Jiráskova Hronova" chopilo se letos československé ochotnictvo. Dokázalo tím, že v tomto útvaru, jenž měl tak platný podíl na našem znovuzrození i osamostatnění, trvá dosud obětavé národní přesvědčení, spojené s touhou a snahou po umělecké výši světové. Každý počátek je těžký, ale tato ideální národní práce setkala se sice leckde s láskou, kde jsme to nejméně čekali, ale opět s chladností a neporozuměním, kde jsme je naprosto nečekali. To jsou charakteristické příznaky naší doby, o nichž by se dalo hodně psát. Vzdor tomu, neselže-li hmotná stránka věci — a s tímto faktorem nutno počítat hodně — chceme ideovou její náplň udržovati a zvyšovati. Chceme být strážci posvátného ohně pod Turovem, nechceme mu dát uhasnouti, aby posiloval česká srdce, sílil české mysle a povznášel česká nitra. Plamen Jiráskův neuhasne v dobrých českých srdcích, „Jiráskovým Hronovem" chceme docílit, aby neuhasl v národě.

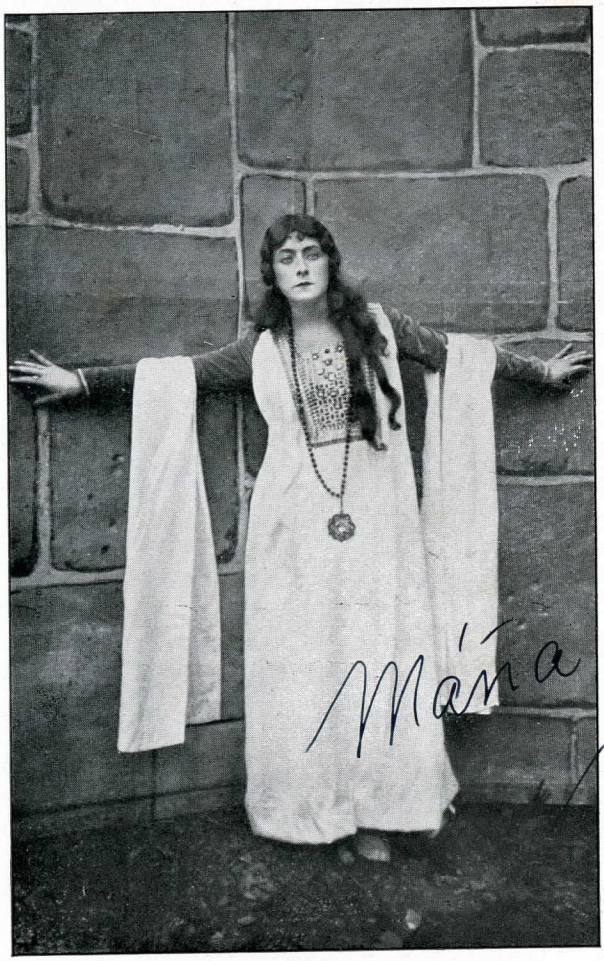

Máňa Nesládková, spolek divadel. ochotníků v Náchodě. Irmingerd v „Geru“.

Paní Máňa Nesládková, spolek divadel. ochot. v Náchodě. Lenka v „M. D. Rettigové“.

Anna Mládková, spolek divadel. ochotníků Jaroměř, v titulní roli „Vojnarky“.

Jarča Vlčková, sp. d. o. „Karel Čapek“ Malé Svatoňovice, Zuzka v okrskovém představení „Pan Johanes“ pořádaném jako tryzna za Jiráska 1930.

Dr. FR. HERMAN

DIVADELNÍ OCHOTNICTVO A „JIRÁSKŮV HRONOV“

České ochotnictvo stálo u kolébky českého divadla a provázelo je po celá desítiletí s vrozenou a typickou láskou našeho národa k vlastnímu umění. Vedlo je do boje v době probuzenské za vzkříšení národního uvědomění a pomáhalo klásti základy dalšího vývoje českého divadelnictví v umění i v literatuře. A provází je i dnes, kdy divadlo stojí v popředí kulturní a osvětové práce o povznesení duševní úrovně nejširších vrstev národa.

Lidové divadelnictví je v rukách ochotnictva, které podle svého programu přibližuje umění lidu a tímto uměním proniká k duši svých diváků, aby jim odhalovalo život a seznamovalo je s idejemi doby. Tato mravenčí činnost živí tvůrčí touhu autorů, umožňuje rozmach dramatické literatury a skýtá veliké dary a podpory národním a všeobecně prospěšným účelům.

„Ústřední Matice Divadelního ochotnictva Československého" za svých 45 let uplatnila význam našeho ochotnictva před celou národní veřejností a docílila i toho, že se po obnovení naší samostatnosti zdokonalila umělecká průprava a že se prohloubilo uvědomění národních a kulturních cílů. Docílila však ještě více tím, že po utvoření „Mezinárodního výboru pro lidové divadelnictví" vstoupilo československé ochotnictvo na mezinárodní formu, kde výsledky naší práce nejen budily obdiv, ale byly podnětem organisacím sdružených národů, že upravily svou činnost programově podle našeho vzoru, což je patrno na jejich vzrůstu i na jejich podnikání.

Většina našich dramatických autorů uznala tyto úspěchy, mnozí šli do našich řad a účastní se úspěšně ochotnického snažení a jejich přímá neb i jen ideová podpora dodává ochotnickým nadšencům vzpruhy a síly. — A mezi těmi byl náš nezapomenutelný Mistr Alois Jirásek.

Dokazoval při každé příležitosti svůj zájem, své uznání i náklonnost k českému ochotnictvu slovem i skutkem. Velká řada jeho zápisů do pa-

mátníků našich spolků je plna povzbuzení a vzácného porozumění. V nesčetných dopisech zaslaných spolkům a zvláště naší „Matici" Jirásek dovedl prostě, ale potěšitelně projeviti své cenné uznání a vždycky zdůraznil národní a kulturní význam našeho ochotnictva. Nebyly to konvenční fráse, ale upřímná slova dramatického spisovatele a hlavně duchovního vůdce národa.

Když národ oslavoval před desíti lety jeho sedmdesátiny, vyzvala „Matice" své spolky, aby připojily k blahopřejné adrese seznam Jiráskových her, které hrály a kolikrát kterou sehrály. Tenkrát se projevila dojemným způsobem láska a úcta k Jiráskovi tím, že velký počet spolků vypravil své seznamy velmi pietně, namnoze s uměleckým vkusem. Bylo jich na osm set! — A Jirásek byl adresou velmi potěšen. Říkal nám, že ve volné chvíli často se svou chotí prohlíží a pročítá, co mu naše ochotnictvo připravilo.

Zvláště se zajímal o myšlenku postavení „Tylova domu v Praze" a sám poslal svůj vzácný příspěvek. — A když nastala před několika lety vážná krise v činnosti našich spolků, byl první z českých autorů, který se zřekl na dva roky autorského práva ke své hře „Vojnarka".

Nebylo tedy divu, že ochotnictvo postavilo v jeho rodišti „Jiráskovo divadlo", aby trvale uctilo jméno, zapsané zlatým písmem do velké knihy dějin českého národa. A není tedy divu, že vystupuje zase české ochotnictvo s myšlenkou, aby Jiráskova památka byla uctívána trvale. Jirásek nebyl jen autorem historických románů, kterými učil český lid z dějin, Jirásek nebyl jen autorem, který nám dal řadu dramat, plných krásných myšlenek, ale Jirásek také přijímal přísahu národa v nejvážnější chvíli, kdy šlo o naše bytí v rušném roce světové války. Nebyla to jen vlna dne, ale byl to výsledek jeho životního díla. A proto nelze odbýti velikost jeho ducha, lásky a vytrvalosti pomíjející vzpomínkou. Je nutno živiti v dnešním i v příštím pokolení stále památku, v které neslábne vděčnost, ale v které se také živí a udržuje vědomí dýšící z jeho díla a ukazující i do budoucna, kde je naše bezpečná síla.

Pro Jiráskovo jméno nestačilo v Hronově postaviti všední divadlo. A proto vynikl velkolepý stánek umění, který právě zase touto svou kvalitou nemůže zůstati obmezen jenom na Hronov. Po slavnostním jeho otevření vycítili to pp. poslanec Tomášek, senátor Dyk a guvernér dr. Pospíšil a shodli se na myšlence, že by se měl Hronov státi každoročním cílem všech dobrých Čechů, aby v „Jiráskově divadle" a u posvátného místa věčného uložení drahého popelu Mistra Jiráska uctívali památku velikého muže a aby si jednou v roce připomínali jeho krásný odkaz, ukládající nám hledati sílu a zabezpečení budoucnosti ve svornosti a v duchovním povznesení.

První „Jiráskův Hronov" tedy začíná u osmdesátých narozenin toho, který dal Hronovu své jméno. Jeho krásný vztah k českému ochotnictvu dal „Ústřední Matici" podnět, aby tuto myšlenku provedla. Našla vzácného protektora v panu presidentovi Masarykovi a řadě vynikajících osobností a korporací, které svým jménem na čestném místě zdůrazňují vážnost a význam podniku.

Půjdeme s celým národem na krásnou pouť do Hronova, kde jsou ještě v živé paměti dojmy z poslední Jiráskovy cesty. Půjdeme osvěžit pocity vděčné vzpomínky a složit nové sliby a novou přísahu na zděděný odkaz. Uslyšíme Jiráskova slova z jeho her a připomeneme si jeho naučení z jeho spisů. Nebude účelem oslav jen to. Bylo by chybou, kdybychom se vraceli do neklidných dnů dneška bez předsevzetí, že chceme uskutečnit v životě, čemu nás Jirásek učil a nabádal.

Vedeni tou nadějí a vírou, hledíme k Hronovu jako k posvátnému městu, v kterém věčná lampa svítí na dobrou a správnou cestu českému národu!

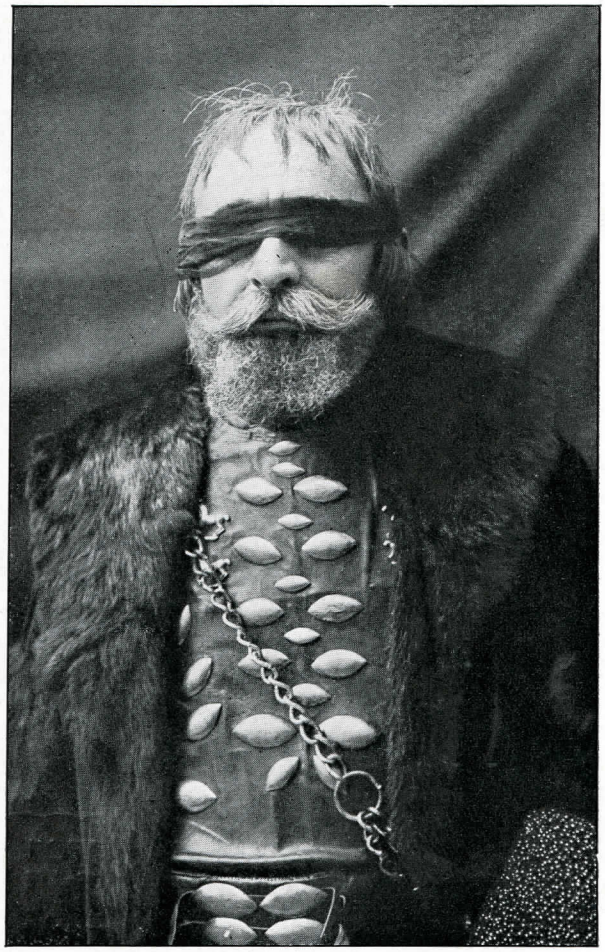

JUDr. Josef Čížek, spolek divadelních ochotníků Náchod, v titulní úloze „Jana Žižky".

Max Lederer, okrsk. režiser „Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č." Král Zikmund v „Janu Roháči".

Jaroslav Moravec, sp. d. o. „Tyl" Nové Město nad Metují. Mlynář v „Lucerně".

Mr. Ph. Rudolf Boes, spolek divadelních ochotníků Náchod. Valenta, myslivec v „M. D. Rettigové".

JAROSLAV PROŠEK

HISTORIE V ZÁŘI REFLEKTORŮ

Kdyby si někdo dal tu práci a číselně stanovil poměr mezi dramaty s látkou skutečně historickou a dramaty, jež vyplynuly jako umělecký produkt nad kalné vody včerejška a dneška jako bílá pěna svědomí doby a generačního růstu, došel by k poznání, že toho skutečného historismu máme v dramatické literatuře světové celkem pomalu a v naší téměř (poměrně) nic.

Je pravdou, že historii nejlépe svědčí tlusté, tisícistranové svazky velikých formátů a že dále, historie, jako věda nebo snůška konkretních, naprosto jasně či méně přesvědčivě dokázatelných dějů světového, národního i lidského dění bude se jevit zcela jinak doktorovi filosofie, národnímu hospodáři, sociologu a dramatiku — bohužel však, méně pravdivým bude se zdát již tvrzení, že určitý dějinný výsek má působiti stejnou reakcí na soudobého posluchače: ať v podání universitního profesora, ať ve zpracování dobrého dramatika. Jde tu v podstatě jen o formu, neboť látka musí zůstati táž. Hus v podání Kybal-Novotného je přec jen do značné míry Husem ve zpracování Jiráskově či Tylově a básnická licence nesmí jít tak daleko, aby si vůdčí motiv transponovala do nehistorické toniny. Básníkovi a dramatikovi je dáno na vůli, najít si pouze výsek: začátek a konec historického děje, při čemž se stává každý více méně řešitelem početní úlohy: jistá fakta, celá dobová předehra je už a priori dána a osoby dramatu nevyrůstají z připravené půdy, nýbrž pouze již rostou a spějí k zániku. Problem rození historické postavy je posluchači ukryt. Charakter doby bývá vždy bližším, než postava dramatu: jinak by nebylo třeba operovati s takovým množstvím postav, s jakými historické hry pravidelně začínají a končí.

Rámec každé historické hry je tedy jaksi předem sdělán a autor chtě nechtě musí do tohoto formátu vtěstnat děj: není prostě technicky možno, aby historické drama o Husovi začínalo Milíčem z Kroměříže a končilo bitvou u Lipan; na takovou hru bychom chodili celý týden — ale je historie husitské doby úplná bez toho začátku a konce? Vždyť exposice je právě u toho Miliče a vlastní tragika u Lipan: bez toho bratrovražedného

boje by se nám (aspoň mně) tragika Husova (je-li, dramaticky měřeno, Hus vůbec postavou pro celovečerní drama) nikdy nejevila tak velikou. Vlastní historický akt husitství, tedy to, co především musí autora upoutat, nebyl ani tak v Kostnici, či na břehu Rýna, nýbrž tam, kde dokonala demokracie a nastal znovu sociologický převrat. Tedy „das historische Theater" zdá se dnes býti omylem, jako se přišlo již na to, že i Piscatorovo (jehož je nutno si jinak značně vážit) „das politische Theater" vzalo za své. A nevzalo-li určitě dnes, vezme v budoucnosti.

A Jiráskův Hronov vlastně po své divadelní stránce nechce být ničím, než takovým „historickým divadlem". Uvidíte řadu jeho historických her: především to bude „Gero", pak později „Rettigová", a zdramatisovaná „Filosofská historie".

Co tedy, po tomto úvodu — (řečeno s Molièrem) hledáme na této galeře?

Historie má být učitelkou života a do značné části jí i jest. Historické drama by tedy mělo být pro nás rovněž takovou hodinou dějepisu: jest jí dnes a jest ono dnes tak chápáno?

Z daleka nikoliv. Umění (nejen dramatické, každé) se s historickou látkou vypořádá vždycky po svém. Skutečný historik a skutečný umělec budou vždy spolu na štíru, neboť jinak by umělec přestal být umělcem. Umělec vyrůstá z doby, v níž žije: zaprášená a sežloutlá akta archivů nejsou mu ničím jiným, než signálem, nebo látkou. Viditelných úchylek si nelze dovolit: posvítí-li historik na celou látku stejně (je-li spravedlivý), vrhne dramatik světlo svého duševního reflektoru na episodu pro historika téměř bezvýznamnou. Tvoří z maličkostí, konfliktů, jiné si dle potřeby v duchu doby vytváří, konstruuje; básnické fikce, logické předpoklady a nehistorické pravdy obléká do brnění a krojů historicky ověřených osob — nelze jinak, neboť minulá století neznala interwiewů a svědectví osob jsou vzácnější drahokamů.

Takový Gero je stínovým obrazem na bílé ploše básníkovy duše; je vyloučena možnost, aby byl napsán bez předběžného historického studia, jako je vyloučena možnost, že hra je aspoň odleskem tehdejších událostí. Drama stojí uprostřed.

Rettigová, to jsou líbánky národního probuzení, jako Filosofská historie. Budeme se vracet zpátky a tento návrat bude snažší: tady je už cosi hodně blízkého, neboť svými kořeny a celým svým (národním) historisujícím sklonem tkvíme v této době národního rozpuku a rašení a přihlížejíce oběma hrám, sotva budeme tušit, že přihlížíme historické hře. V nich je už cosi, co není tak historicky mrtvé a v nich je už hodně z vůně nového našeho století — už jsme tam i my s těmi svými trudy i radostmi, zklamáními a nadějemi. Je nesporno, že tyto hry jsou úspěšné, rozumíme-li úspěchem ohlas v posluchačstvu.

Gero bude nám mrtvou, cizí a vzdálenou postavou, navzdor i tomu, že i tato hra spojuje dobu jeho s dobou naší, neboť jisté děje jsou věčné a člověk minulosti se stýká v mnohých bodech s člověkem dneška. To je historické drama, jež nás při nejkrásnějším výsledku a ohlasu nechává v určitých pochybnostech, neboť nevíme co je císařovo a co jest božího. Tu upoutá jen problem umělecko-dramatický, kdežto v dalších dvou dramatech z dob probuzeneckých k tomu přistupuje faktor, jehož jsme si při poslouchání nejméně vědomi, totiž vnitřní zájem.

Nebude to tedy — a nemůže to být — dějepisná lekce. Historie pod vrstvou ličidel, v paruce a lepenkové zbroji při záři reflektorů a sykotu napověd̆y není dějepisem a i při svém silně naneseném dobovém nátěru zůstává jen čistým, dramatickým uměním, jehož účinek směřuje právě tam, kam míří; i každá jiná, třeba nejaktuálnější hra. Tedy ne Jirásek-historik, ale Jirásek-dramatik, to musí být první a poslední devisa všech těch,

kteří po zvednutí opony marně (a zbytečně) budou pátrat ve svých myslích po historické náplni od středoškolských profesorů.

Nejsem literární historik a nebudu tedy chodit do polí, kde nepoznám ječmen od pšenice. Jirásek, jako dramatik není po stránce literární historie tak znám, jako je znám Jirásek-romancier. Je přirozeno, že když (až na nepatrné výjimky) celé jeho životní dílo tkví svojí látkou v minulosti, že i jako dramatik nezůstal tomuto vlastnímu oboru mnoho dlužen. Ba, právě jeho největší dramata jsou svou látkou historická. Jako každý umělec, tak i on si musel být — aspoň ve svém nitru — vědom, proč si právě vybral to — a proč pominul ono. Bez toho není možno být umělcem, neboť — kdo má nám co říci, když ne v prvé řadě umělec a básník? Každý národ má své mluvčí, a přehlušuje-li dnes (bohužel) volání básníků křik politiků a vytí demagogů, je to — s ohledem na intensitu volání a jeho účinek — jen ostuda naší generace (či lépe, aby nebylo nikde ukřivděno), naší doby.

Dříve byli lidé přec jen šťastnější a doba, kdy k národu mluvil svými dramaty Josef K. Tyl, byla proti naší přímo skvostnou selankou. I Mistr Jirásek se dožil toho krásného okamžiku svého života, kdy viděl, že jeho hlas nebyl hlasem volajícího na poušti. Volal svým celým dílem, romány i dramaty. Umění se podřídilo účelu a smyslu národního bytí, neboť národ chtěl být svoboden a Jirásek se postavil do služeb tohoto velkolepého snažení zrovna tak umělecky, poctivě a nebojácně, jako kdysi před ním Smetana, který v tom rozloženém C dur akordu, jímž začínal předehru k Libuši, svým duchovním zrakem dobře viděl slávu a mohutnost příštího pokolení. Jirásek nemohl být ve své tvorbě absolutně svobodný, neboť musel se podřídit volání národa a dát se do jeho služeb. Proto je tu v jeho dramatickém díle taková nedramatičnost. Čechové neměli Svatou Johanku, neměli Jindřichy her Shakespearových: naše historie, když je přečasto psána písmem hodně krvavým, nemá hrdin, kteří by imponovali dramatikům z profese; máme jen nešťastného krasavce Záviše z Falkenštejna — a ten Jiráskovi-dramatikovi z příčin, jichž se sotva dopátráme, neposloužil.

Byl tu ovšem Hus, postava hodná zkoumání, bohužel přímá, jasná a nesmlouvavá, která se tak těžko, téměř násilně dá zakreslit do bohatého rámce tehdejší doby, postava více románová, než dramatická, a je tu Žižka, politik, stratég a hrdina, který však ihned ztratí svou velikost, je-li postaven pod zkoumavý zrak plnokrevného dramatika — oč krevnatější, životnější a drastičtější jsou Jiráskova selská dramata Otec a Vojnarka!

I jeho dramatické hříčky, rozkošná „Lucerna", pohádkově průhledný, tendenční „Pan Johanes" nejsou psány pod přísným úhlem umělecké a dramatické odpovědnosti a jejich obliba (specielně na scénách ochotnických) prýští jen z jich čisté, nezakryté tendence (Pan Johanes) a v onom vzdoru a hrdinské síle, kterou jsme se opájeli v době, kdy nám nebylo tak volno a kterou se těšíme i dnes, kdy by ji věru bylo také leckde potřebí („Lucerna").

Jirásek byl, měříme-li to kvantitativně, v dramatu jaksi outsiderem a úspěch jeho, jako dramatika, zanikal v záři romanopisce, kde je v naší literatuře (a dlouho zůstane) dobově řečeno, hvězdou.

I když miloval svá dramatická díla a věnoval jim jistě tolik poctivé umělecké práce, jako svým dílům prosaickým, nedočkal se Mistr toho, co je snem každého dramatického spisovatele, aby totiž při dnešní nadprodukci a při dnešním volání po novém a novém jeho dílo přežilo jeho věk. Jirásek se opouští, tím spíše dnes, kdy historické drama (není-li to zrovna „Kateřina Velká" jako neumělecký ústupek uměleckému extempore jisté naší dnešní star) je dáno ve psí. Není to vina jeho, ani vina vedení našich předních scen, tím méně snad vina obecenstva, jež hladoví po sensaci: je to vina naší vlastní historie, jež nedala (poněvadž nemohla) dramatikovi, což jeho jest.

Československému ochotnictvu a „Jiráskovu Hronovu" patří beze sporu zásluha, že Jirásek-dramatik žije aspoň částečně na jevištích ochotnického

divadla a v srdcích těch, kteří mají rozhodně blíže k prostým osudům Jiráskových postav, než k pokřiveným a překresleným figurám t. zv. moderního dramatu, čpícího spíše anarchismem a freudovým psychoanalysmem, než životem, takým, jakým jest. Je-li realita Jiráskova přístupna prostému venkovskému člověku, jako divákovi často neumělecky provedeného (neříkám, že ne s láskou sehraného) ochotnického představení, je to stále ještě naše plus, a to plus, které v komplexu všech složek národní kultury a projevů národní existence měří více, než surrealita, jíž se mechanicky a mimovolně tleská, aniž se myslí na jepičí životy takových výtvorů, jež daleko snadněji hynou, než se rodí.

A je-li čeho litovat, je litovat jen toho, že Jirásek psal pro ty, kteří ho opustili a ne pro ty, kteří mu i dnes — přes všechny ty nedostatky — rádi, věrně a poctivě slouží: že právě jeho vrcholná dramatická díla jsou nám, ochotníkům, reprodukčně nepřístupná. Pozdní dramatisace jeho děl, jež se časem vyskytnou, jsou slabou náplastí na tuto ránu a filmování jeho prací, jež se děje ne s ohledem na způsobilost historické látky vzhledem k funkci a možnostem filmové tvorby, nýbrž na prodejnost a domácí prosperitu, poslouží snad — dnes dostatečně už veliké — popularitě mrtvého barda národa, ale ubije i to, co dnes z Jiráska-dramatika máme a co chceme v těchto „Jiráskových Hronovech" založit a nejen založit, ale i s pomocí všech dobrých českých lidí a československého ochotnictva udržet a rozšířit.

Jak to děláme, a děláme-li to dobře, to nechť posoudí jiní. My dáváme jen to, co máme: lásku, práci a nadšení.

Josef Hanuš a Josef Linhart, sp. d. o. „Alois Jirásek“ Úpice, Hrůza Lelek a Kubeček v okrskovém představení „Pan Johanes“ pořádaném jako tryzna za Jiráska 1930.

Václav Knytl, spolek d. o. „Tyl“ Nové Město nad Metují. Učitelský v „Lucerně“.

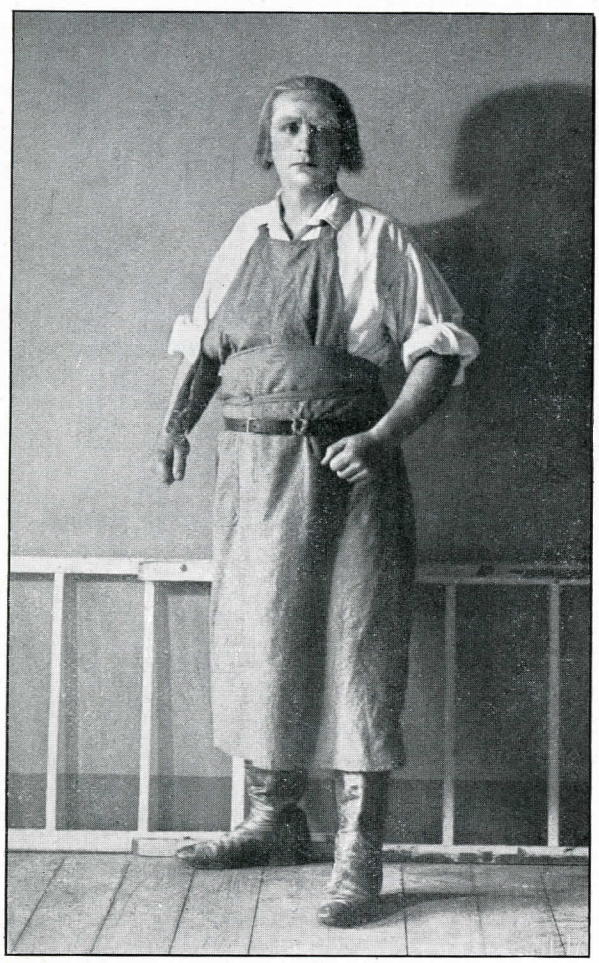

Ludvík Denke, sp. d. o. „Osvěta“ Náchod. Sekerník v „Lucerně“ okrsk. představení při oslavě 77. narozenin Jiráskových.

Karel Adamec, sp. d. o. „Karel Čapek“ Malé Svatoňovice. Rubín, apotečník v „Kolébce“.

JARO MORAVEC

Z HISTORIE JIRÁSKOVA OKRSKU

Už někdy před válkou v letech 1912 a 1913 vznikl pokus o založení ochotnického okrsku v našem Jiráskově kraji. Myšlenku tu propagoval neúnavný ochotnický pracovník náchodský, nynější dlouholetý řiditel tamějšího spolku pan JUDr. Jos. Čížek. Oživení myšlenky pevného založení okrsku došlo uskutečnění hned po válce. V čelo okrsku postaven snad nejstarší žijící a dosud činný ochotník kraje Jiráskova, dnes 80letý náchodský obchodník p. J. Martinek, jednatelem ustanoven nejagilnější ochotnický pracovník nejen náchodský, ale celého kraje, p. lékárník Boes, pokladníkem dnes zemřelý novoměstský továrník a vášnivý hudebník Václav Chmelař. — Na počátku čítal okrsek asi 20 jednot, ale pak co rok však přibývalo členů. — V r. 1921 stal se předsedou okrsku pan lékárník Boes, který byl současně i okrskovým režisérem, náměstkem předsedovým byl řiditel svatoňovických dolů p. J. M. Vlček. — V zápětí na výzvu předsedovu vstoupil do okrskové rady nynější neúnavný předseda okrsku a sloup veškeré bohaté činnosti Jiráskova okrsku, p. Max Lederer, přednosta stanice v Josefově. Stává se místopředsedou okrsku a v r. 1927 přejímá po ochuravělém předsedovi Rud. Boesovi předsednictví okrsku a od té doby stojí v čele Jiráskova okrsku jako předseda a znamenitý okrskový režisér.

Bilance činnosti Jiráskova okrsku posledního desítiletí jeho trvání je skutečně opravdová a veliká, což dovede posouditi a uznati jen ten, kdo je ve svém povolání ochotnicky činným a kdo pracuje v divadelně ochotnických spolcích. A tak hned v roce 1922 přičiněním místopředsedy J. M. Vlčka uspořádány jedinečné a dosud myslím v žádném okrsku v takovém rozsahu neprovedené herecko-ochotnické závody na jevišti ochotnického divadla Spolku div. ochotníků „Karel Čapek" v Malých Svatoňovicích. — Více jak 20 Spolku div. ochotníků, organisovaných v Jir. okrsku, tehdy již čítajícím téměř 50 jednot, súčastnilo se činně těchto závodů, které se staly vrcholným kulturním činem celého kraje. — Závody trvaly od měsíce září 1922 až do prosince téhož roku. — Veliký úspěch morální patřil okrsku a finační malé neúnavné jednotě ochotnické „Karel Čapek" v Malých Svatoňovicích, která tímto

způsobem slavně oslavila 80leté trvání svého spolku. — Něco podobného v daleko menším měřítku pod záštitou okrsku provedeno v Novém Městě nad Metují na podzim roku 1926 při 100letých oslavách trvání tamějšího ochotnického spolku Tyl. — Závodilo tehdy jen 5 městských jednot v době 1 měsíce na tamějším divadle. — Téhož roku v měsíci únoru otevíral agilní Spolek div. ochotníků v Červeném Kostelci krásnou vlastní budovu divadelní a při té příležitosti po prvé vystoupil na venek Okrskový soubor nejvýznačnějších ochotníků okrsku pod vedením nynějšího okrskového režiséra s Bernsteinovým dramatem: „Israel", jež bylo opravdu skvělým způsobem sehráno, a později na jevišti náchodském a novoměstském opakováno. — Tím dán základ činnosti okrskových hereckých souborů, jež na to rok co rok přičiněním Ledererovým zahájily svoji dnes tak v kraji našem známou a jedinečnou činnost. V r. 1928 v měsíci červenci sehrál okrsek ve svém překrásném přírodním divadle ve Starkoči, kde je sídlo schůzí okrskové rady a kde je střed okrsku, nejvhodněji komunikačně přístupný — Jiráskovu Lucernu v noci — při elektrickém pohádkovém osvětlení, jež se tak vhodně v noční přírodě uplatnilo a skutečně pohádkově působilo. Návštěva na dvou představeních byla rekordní: skoro 10.000 diváků přišlo shlédnouti toto noční přírodní divadlo. „Lucerna" se opakovala v Hronově za měsíc na to, při hronovských slavnostech položení základního kamene k Jiráskovu divadlu. — Na počátku září sehrána Lucerna po čtvrté v Jaroměři při tamějších slavnostech „hospodářských výročních výstavních trhů". Vždy v přírodě a v noci. A v obou posléze uvedených místech docílila „Lucerna" jedinečného úspěchu. — V létě roku 1930 sehrál okrsek se svým souborem k uctění památky na jaře téhož roku zesnulého svého velkého vůdce a učitele Mistra Aloise Jiráska, rovněž ve Starkoči v noci Jiráskovu národní pohádku „Pan Johanes". Další opakování tohoto představení zmařilo nastalé trvalé deštivé počasí.

V roce 1929 vystoupil okrsek se svým okrskovým souborem během roku na čtyřech jevištích městských jednot se vzorně nacvičenými aktovkami: Vrchlického: „Pomsta Catullova" a Barrieho: „Maminka". — V roce 1930 docílil pak okrskový soubor nejlepších ochotníků celého okrsku až dosud největšího a jedinečného úspěchu sehráním Maughamova „Posvátného plamene" na 9 městských scénách a to v Novém Městě nad Metují, v Náchodě, Čes. Skalici, Hronově, Malých Svatoňovicích, Červ. Kostelci, Jaroměři, Josefově a Úpici (hráno již v r. 1931). Tento až dosud vrcholný výkon okrskového souboru bude na dlouhou dobu počítán k největším úspěchům kulturní činnosti okrsku, jíž se okrsek celému Jiráskovu kraji opravdu skutečným kulturním činem prokázal jako jedna z vedoucích divadelně lidovýchovných složek vůbec. — V roce 1931 sehráno jen jediné představení okrskového souboru s neméně pronikavým úspěchem a to již po prvé na novém překrásném jevišti Jiráskova divadla v Hronově, kde k uctění 60. narozenin Hilbertových sehráno jeho vrcholné drama „Pěst". Opakování tohoto představení bylo znemožněno horečnými přípravami na letošní první „Jiráskův Hronov", který je tím význačnější, že je v roce 80. narozenin Aloise Jiráska, který se však bohužel toho již nedožil. K význačné výchovně důležité činnosti po stránce ochotnické patří několikeré uspořádání režisérských kursů okrskových, jak tomu bylo v Náchodě, Novém Městě, ve Starkoči a jinde. — Jiráskův okrsek čítá dnes 90 organisovaných jednot, spolků, dramatických odborů a kroužků, z čehož je: 25 městských jednot v 14 městech Jiráskova okrsku, čítaje do toho menšiny v Trutnově a Broumově, a 65 venkovských, z nichž 8 spolků je menšinových. — Okrsek nevládne žádným jměním, ježto nemá valných příjmů a finanční efekty svých podniků, pokud nějaké byly, rozděluje na podporách hlavně menšinovým jednotám v okrsku organisovaným. Tak rozdělil již více jak 10.000 Kč. — Má za to však znamenitého finančního ministra v osobě svého dlouholetého pokladníka a člena rady p. Jos. Jizby, přednosty důch. kontroly v Úpici. — Od počátku okrskové činnosti po převratu jako II. místopředseda zasedá v radě polický městský tajemník, starý veterán-ochotník, p. Jan Pejskar. — Jest si jen přáti, aby tato opravdová dnešní činnost Jiráskova okrsku v duchu Jiráskově a pod vedením Ledererovým neochabovala a naopak rostla.

— m c —

JIRÁSKŮV KRAJ

Jiráskův kraj leží v severovýchodních Čechách mezi Krkonošemi a horami Orlickými pod Borem a Hejšovinou, pod Broumovskými stěnami na řece Metuji a Úpě, tvořic svým územím od Úpice k Červenému Kostelci podhůří Krkonoš a od Nového Města nad Metují k Opočnu podhůří Orlických hor.

Je to území kolem starého Padolí, dnešního Hronova, rodiště Mistrova, k němuž počítáme tato města: Hronov, Náchod, Nové Město nad Metují, Dobruška, Opočno, Josefov, Jaroměř, Česká Skalice, Úpice, Malé Svatoňovice, Červený Kostelec a Police nad Metují. — Nad Náchodem, největším městem Jiráskova kraje (15.000 obyv.) a středem celého tohoto kraje, vévodí vrch Dobrošov 622 m vysoký, na němž je výstavná chata Klubu čsl. turistů s překrásnou vyhlídkou po celém Jiráskově kraji na všechny strany. Je to Jiráskova chata na Dobrošově. Odtud vidíte krásně staré Padolí a Hronov, celý Náchod, Českou Skalici, Nové Město nad Metují, Dobrušku, Opočno, Josefov i Jaroměř, celé pásmo Krkonoš, Broumovských stěn, Bor s Hejšovinou a celé Orlické hory. — Rozhled z Jiráskovy chaty patří k jedinečným rozhledům celých Čech vůbec, jako celý kraj Jiráskův tvoří nejmalebnější území Čech, zajímavé jak svými jedinečnými krásami přírodními tak i svojí pohnutou historií, z níž mistr Jirásek dal národu svému nejkrásnější svoje díla ať jmenujeme jenom velkolepý 5dílný probuzenecký román „F. L. Věk" anebo překrásnou 4dílnou kroniku „U nás". — V tomto kraji je rozkošné Babiččino údolí — v Ratibořicích u České Skalice — kde prožila svoje dětství Božena Němcová — kraj Jiráskův zveme také krajem Boženy Němcové. — O městech a místech kraje Jiráskova, jak jsou vpředu uvedena, povíme v krátkosti, co je v nich nejzajímavějšího a nejpozoruhodnějšího pro návštěvníky turisty. — Vynecháváme samotné rodiště mistrovo Hronov, ježto se na jiném místě zmiňujeme o starém Padolí zvláštním samostatným pojednáním.

Jaroměř: Výstavné, čilé průmyslové a obchodní město starého původu na okraji Podkrkonoší při ústí Úpy do Labe. — Starobylé kostely sv. Mikuláše a Jakuba, rozsáhlé městské sady, moderní školní budovy, nová sokolovna, velká li-

dová knihovna, lázně Velichovky a památný klášter kukský s Braunerovými sochami nedaleko města.

Josefov: Starobylá bývalá slavná rakouská pevnost, která je dosud zachovalá. Velká vojenská posádka.

Opočno: Leží na úpatí Orlických hor s velkým rybníkem Broumarem. V městě velkolepý zámek z r. 1567 s arkádami a vzácnými sbírkami, velikou zbrojnicí, parkem a rozsáhlou oborou. Majetek rodu Colloredo-Mansfeld. — Dějiště slavného dramatu F. A. Šubrta: „Jan Výrava". — Ve městě starý kapucínský klášter.

Dobrušska: Zajímavé město novoměstského kraje se starobylou radnicí uprostřed náměstí. Dějiště největšího románu Jiráskova „F. L. Věk", jehož hlavní hrdina F. L. Hek, dobrušský vlastenecký kupec, narodil se v Dobrušce na náměstí, v místě, kde stojí nynější hotel „Rýdl". — U Dobrušky zámeček „Skalka" s Machovcovou myslivnou, dějiště Jiráskova „Temna". — Rodiště spisovatele Laichtra a dějiště jeho zajímavého románu „Sychrova éra".

Nové Město nad Metují: Okresní město na úpatí Orlických hor. Patří k nejmalebnějším městům českým. Založeno r. 1501. Leží na skalnatém ostrohu obléváno se všech stran řekou Metují. Náměstí se starobylými podsíněmi kolem dokola. Na jihozápadní straně náměstí krásný zámek českého velmože a mecenáše celého kraje, velkoprůmyslníka Josefa Bartoně-Dobenína. — Zámek byl před 20 lety, kdy přešel do českých rukou nynějšího majitele, úplně restaurován dle návrhu slavného slováckého architekta Dušana Jurkoviče. — Nové Město má nádherné, jedinečné okolí, vyhledávané ročně velikým počtem letních hostí, jichž bývá v městě každoročně až 2000. — Krásné, moderně úplně nově zbudované koupaliště městské na řece Metuji, na počátku čarokrásného údolí, které je počátkem 93 km dlouhé horské cesty Jiráskovy a vede na začátku své dráhy do Bartoňovy útulny „Peklo", ležící na soutoku horské říčky Olešnice s Metují, v hluboké průrvě pekelských rozlehlých lesů. — U Nového Města letovisko a velký hotel „Lázně Rezek", v městě mnoho krásných hotelů pro turisty a letní hosty: jako „Rambousek", „Na rychtě", „Brouček", „Merkur", „U Smoláků", „U nádraží" a jiné. Starobylý hřbitov se starým kostelíkem a s hroby mnoha příbuzných slavného skladatele mistra Bedřicha Smetany. Mimo jiné je tu pochován jeho otec, bývalý novoměstský zámecký sládek František Smetana. Leží u kostelní zdi, kde je i pamětní deska. — V městě starý klášter Milosrdných bratří s nemocnicí. — Nad ohbí Metuje, na skalnatém vrchu, zbytky zaniklé tvrze „Výrava", dějiště posledního románu Jiráskova „Husitský král", sídlo ohnivého husitského hejtmana a býv. sirotčího jednookého kněze a slavného válečníka Adama Litvína z Výrova. Za Rezkem starobylý dřevěný kostelík ve Slavoňově. — U Nového Města n. Met. vesnice Václavice na památném vrchu Dobeníně, kde byl první český sněm a kde svedena veliká bitva ve válce r. 1866. Pod Václavicemi vesnice Šonov a Provodov, dějiště „Maryly" nejkrásnější Jiráskovy selanky. — Nové Město je východiskem všech tur do blízkých Orlických hor, na Masarykovu chatu, na Panoramu, kde je Jiráskův dům, do Alby, na novou lyžařskou chatu Bartoňovu na Polomech, a dál na chatu Kramářovu, Bednářovu a dále na Čihák až do Jablonné a odtud až v prodloužení horské cesty Jiráskovy k Litomyšli na Růžový palouček. — V městě krásné Jiráskovy sady s Jiráskovým pomníkem a novou sokolovnou. — Za půl druhé hodiny pěknou třešňovou alejí přes vesnici Vrchoviny a přes historickou Branku (dějiště bitvy r. 1866) dostaneme se do srdce Jiráskova kraje a největšího jeho města, do moderního, rychle zkvétajícího, průmyslového českého Manchesteru — do Náchoda.

Náchod: Má velmi bohatý průmysl, zvláště textilní, dále blízkost lázní Bělovse a pruské Chudoby, dodávají mu mimořádné rušnosti. Leží při řece Metuji v táhlém údolí, hodně zalesněném, kudy odedávna vedla obchodní cesta z Prahy do Kladska, Polska a dále průsmykem, tak zv. náchodským. — Západní konec údolí uzavírá sa-

motná Branka, či zemská brána, na východě se údolí rozvírá a dělí: směrem severním k Hronovu, proti toku Metuje a na východ k Chudobě a Prusku. Od říšských hranic je Náchod vzdálen pouhé 3 km. — Náchod založen již před r. 1254 rytířem Hronem, zakladatelem Hronova. — Má mnoho továren, z nichž jmenujeme zejména tkalcovny, barevny, bělidla a přádelny firmy Josef Bartoň a synové. Město je sídlem všech okres. úřadů s mnoha školami, starobylým kostelem na náměstí, výstavnou radnicí, palácem městské spořitelny, nádherným divadlem a se starobylým zámkem, vévodícím celému městu, kdysi to majetek husitského krále Jiříka z Poděbrad. — Dnes v majetku německého rodu Schaumburg-Lippe. — Na zámku náchodském, jenž sám je dějištěm Jiráskova díla „Na dvoře vévodském" a „U nás" jako působiště zámeckého kaplana Havlovického, pozdějšího padolského faráře a náchodského děkana, je krásná stará lipová alej, vedoucí k malému hřbitůvku u bílého kříže, kde leží oběti války z r. 1866. — Naproti zámku nad Náchodem vrch Dobrošov s krásnou Jiráskovou chatou. Z Náchoda výlety po celém Jiráskově kraji na všechny strany, zejména ovšem do sousedního Hronova. — Za Hronovem, k Broumovu, starobylé tiché městečko Police nad Metují.

Police nad Metují se starobylým benediktýnským klášterem a překrásným, umělecky neobyčejně cenným děkanským kostelem. — Z Police výlety do Polických divukrásných skal, do Kovářovy rokle, skal. divadla, na Hvězdu, odkud jedinečný pohled na Broumovsko, dále na Ostaš, na Korunu, do sluje čes. bratří, na Bor nad Machovem a dále do Broumovských stěn a Teplických skal. V podhůří Krkonoš leží čilé tkalcovské město:

Červený Kostelec: Krásné nové divadlo, nová sokolovna, nové školní budovy a nová spořitelna. Vše velmi výstavné a prakticky vyřešené. — Působiště a bydliště Boženy Němcové. — Má krásné okolí s velikým rybníkem Brodským, na němž nejkrásnější sokolská plovárna celého kraje. — V Červeném Kostelci pěstuje se hojně zimní sport: lyžaření, což je nyní rozšířeno po celém Jiráskově kraji.

Úpice-Malé Svatoňovice: Čilé podkrkonošské město s největší přádelnou a tkalcovnou juty v celém Československu. Poblíže města zbytky hradu Vizmberku. Nedaleko pak Havlovice, kde se narodil hrdina Jiráskovy kroniky „U nás", vlastenecký kněz a buditel, padolský farář P. Jos. Havlovický. Nedaleko Úpice na dráze je hornická obec Malé Svatoňovice, známé poutnické místo, proslulé nyní svými zimními lyžařskými sporty, které se tam každoročně pěstují, přičiněním tamějšího lyžařského klubu, na nedalekém vrchu Žaltmanu v Jestřebích horách.

Česká Skalice: Malé úhledné městečko na říšské silnici při řece Úpě; město Boženy Němcové. Nedaleko v překrásném Babiččině údolí v Ratibořicích, prožila veliká spisovatelka svoje dětství a odtud vážila všechnu látku ku svému jedinečnému národnímu dílu „Babička". — Zámek Ratibořice patří k náchodskému panství a je znám z napoleonské doby, kde v něm v r. 1813 v sále, nyní zvaném od té doby „sál tří císařů", uzavřena byla „svatá aliance". — Ve Skalici panský pivovar, pomník Boženy Němcové, poblíže památky po rakousko-pruské válce z r. 1866. — V České Skalici letos bylo otevřeno velmi krásné museum Boženy Němcové.

K podrobnějšímu seznámení se všemi místy Jiráskova kraje odkazujeme naše čtenáře na velmi krásnou a cennou příručku cestopisnou, vydanou turistickou župou Jiráskovou v Náchodě, pod názvem „Průvodce krajem Mistra Aloise Jiráska a Boženy Němcové" za 16 Kč a na spisek K. St. Kašpara: „Hory Orlické, rádce turistů".

Přijďte k nám, nebudete toho nikdy litovati. Půjdete krajem starých českých písmáků, půjdete krajem Českých bratří, kde duše národa vždy hrdě se ozývala v dobách dobrých i zlých. Půjdete požehnaným krajem Mistra Aloise Jiráska a krajem Boženy Němcové.

Prameny: Průvodce krajem Mistra Al. Jiráska a Boženy Němcové. — Orlické Hory. — Turist. příručky.

Slavnostní představení spolku div. ochotníků v Hronově „Otec“ v přírodě o oslavách 70. narozenin Jiráskových 1921.

Alois Jirásek s chotí a dcerou Liduškou návštěvou v divadle spolku d. o. v Červeném Kostelci dne 1. září 1926.

FRANT. KRTIČKA

HRONOVŠTÍ OCHOTNÍCI A MISTR AL. JIRÁSEK

Spolek divadelních ochotníků v Hronově je jedním z nejstarších ochotnických spolků v Čechách a nejstarším ochotnickým spolkem na Náchodsku. Počátky jeho spadají do dob prvních českých dramatiků — Štěpánka, Klicpery, Tyla a j. Založen byl r. 1826 (viz Jan Ladecký: „Příspěvky k dějinám českého divadla", str. 127).

Zakladatelem je Antonín Knahl (1801—1883), jehož Mistr Jirásek ve své kronice „U nás" Kalinou jmenuje. Dle této kroniky vrátil se mladý Knahl roku 1823 z Prahy, kde pracoval jako hodinářský tovaryš, usadil se doma v Hronově, provozoval řemeslo a záhy i kostelničil. Ze vzpomínek na pražská divadelní „provození", jichž za svého pražského pobytu býval horlivým navštěvovatelem, vznikla v něm myšlenka zahráti takové divadlo též doma v Hronově.

Mistr Jirásek v díle „U nás" II. díl, kap. XXV. a XXVI. o tom prvním představení podrobně vypravuje. Knahl vybral pro první představení „Berounské koláče" od J. N. Štěpánka, úlohy rozepsal, dekorace namaloval, hru nacvičil a s hloučkem prvních ochotníků postavili jeviště ve škole v „klase" na škamnách z prostěradel a papírových dekorací, Knahlem malovaných. Pro Hronov, tehdy malé sousedské městečko to byla událost neobyčejná a proto o představení byla „klasa" plnička, jakoby nabita. Ochotníci hráli v rozčílení, ale s chutí a dobře to dopadlo.

Vrchnímu Essentrovi na zámku v Náchodě se tím představením ale nijak nezavděčili. Protože ke hře od vrchnosti povolení neměli, byl Knahl, jako hlava toho všeho předvolán na vrchnostenskou kancelář na zámek a když se vrátil, vypravoval, jaké hromy Essentr pouštěl, jak se vztekal, až zrudl jako krocan, jak hrozil šatlavou, že by to měl u krajsamtu oznámit a on „kóstelnyk, kóstelnyk, že by měl pšijít do dýry, ať se víc neopováží, sic že by dostal velká pokuta, nač dyvadlo v takovým nízdě".

A tak bylo po hraní. Sice ještě na podzim toho roku poslali ochotníci vrchnostenské kanceláři uctivou žádost o povolení k sehrání několika her,

ale ani odpovědi se nedočkali. Teprve r. 1847, když na zámku byl vrchním Erich, muž názorů svobodomyslnějších, dosáhli povolení k celé řadě her a začali hráti v nově zřízeném hostinci „U modré hvězdy" na náměstí. Kápo všeho ochotnického snažení byl samozřejmě Knahl, který všecko řídil, o všecko se staral a nejvíc pro divadlo pracoval.

Bouře a revoluce v r. 1848 nepřály hronovskému divadlu. I Knahla uchvátila ta revoluční horečka a tak když Knahl o divadlo nedbal, zapomněli ostatní tím spíš.

Teprve později, když revoluční vlny opadly, opět divadlo oživlo. Od let šedesátých se hrálo již pilně a ochotnický kroužek byl již značně početný. V těch dobách začínal svou ochotnickou dráhu též Mistr Jirásek. V díle „Z mých pamětí" na mnoha místech vzpomíná své ochotnické činnosti a namátkou uvádím z nich některé: Vzpomínaje nového jeviště ochotnického u Vlachů, píše: „Tam jsem po prvé vkročil na prkna jeviště, tenkrát ještě školák hronovský. Dávali frašku „Veselý pohřeb". Starý p. Knahl hrál pekařského mistra a já jeho učedníka. Byla to úloha, ve které jsem buď nic, nebo jen několik slov promluvil, ale za to od pana mistra výprask dostal. Tam u Vlachů jsem pak onačeji vystoupil, ve větší úloze, s monologem poměrně dlouhým, ve veselohře „Vdovec", hrál jsem malého Jeníka, Víta, mého otce, bratranec Adolf, nevěstu jeho Bětu má sestra Helena. Pamatuju se, že to dobře dopadlo, že jsem to slušně odříkal a také to, že jsem byl bez vesty a že jsem měl nové zelené šle přes prsa páskem spojené".

A dále píše: „U nás hrávalo se, jako obyčejně všude jinde, o svátcích, hlavně vánočních a velikonočních, zvláště však o prázdninách. Repertoir obsahoval poměrně značný počet her původních, nebo od našich autorů zpracovaných".

A jinde: „I já, pak, studentík, pomáhal a opisoval jsem cedule s počátku celé; později se vyplňovaly polotištěné. Vůbec jsem se snažil od prvopočátku, abych měl u divadla co dělat, abych tam mohl být. Pomáhal jsem všelijak; doma jsem zkoušel sestru, když měla „roli", jak se říkalo, zvláště když se učila úloze „Bibiány" v „Loupežnících na Chlumu", garderobu jsem nosil do divadla, někdy jsem i šaty vypůjčoval, neb naši ochotníci museli často a hodně vypůjčovat, zvláště hrál-li se selský kus. Divadelní ovzduší mne neodolatelně vábilo, kde jsem jen mohl, přitočil jsem se k hercům".

Jinde zas: „Také já, žák nižšího gymnasia jsem někdy vystoupil na jeviště hronovského stánku Thaliina, ovšem v úlohách jen malých nebo statistských".

Na jiném místě: „O Vánocích a velikonočních svátcích, především však o prázdninách hráli jsme divadlo. Co jsem meškal v Hradci (1867—71) hlavně sextou počínaje, vystupoval jsem často na hronovském jevišti v úlohách vážných a rozumí se, také zamilovaných. Maně mi připadá, jak jsem doma pod komínem na ohni v nístěji planoucím připaloval košili, poněvadž jsem měl večer ve své úloze také výstup (v Sedláku Zlatodvorském" od Birch-Pfeifferové) po požáru, v kterémž požáru jsem se nějak vyznamenal. A tak, aby bylo vidět, že jsem se v těch plamenech brodil, klidně jsem doma připaloval košili, hlavně rukávy, z čehož matka, právě mne v tom paličství přistihnuvší, neměla velkou radost".

A jinde opět: „Později jsem i já řídíval zkoušky, zvláště později, když jsem studoval na universitě a měl jsem jisté zkušenosti z hradeckého a hlavně z pražského divadla. Někdy jsem také pomohl tu neb onu maličkost namalovat. Pan Knahl, tenkrát již osmdesátiletý, nemohl se již divadlu tak věnovat jako dříve".

Mistr Jirásek, vzpomínaje spoluzakladatele spolku Ináce Václava Lindra, píše: „Jednou jsem mu způsobil velkou radost. Vzpomněli jsme si, že tomu padesát let, co se pořádají v Hronově ochotnická představení a že uctíme první ochotníky a zakladatele dosud žijící, Ant. Knahle (Kalinu) a Lindra slavnostním představením. K tomu

jsem napsal na poctu obou verše. A když jsem je přednášel, podali jsme milým oslavencům po věnci. Tenkrát starý p. Linder až zaslzel".

Ta slavnost konala se u příležitosti otevření nově vybudovaného jeviště v hostinci „U Habrů" (nynější hotel „Sokol") a sice 26. prosince 1875 a proslov, k tomu účelu Mistrem Jiráskem složený a přednesený, zněl:

„Už procitněte, zapomeňte starou bídu
a pracujte jazyka svého k oslavě!"
Tak zazněl hřímavý hlas po slovanském lidu
od Krkonoší až ku stinné Šumavě.

I slyšeli. — A české slovo prve klato,
zas zazvučelo po všech končinách,
syn vroucně ctil, co po otcích mu bylo svato,
co zlatem zapsáno je v našich dějinách.

Čech díla chopil se a zdárně vědu pěstil,
zas jazykem svým tvořil díla umění,
nic nedbal odporu a cestu mužně klestil,
vždyť doufal, budoucnost že práci odmění. —

A doby té, kdy přece ještě mnozí spali,
a mnohý váhal, chabý, prací zalekán,
my u nás svaté umění už pěstovali
a město naše Thalie už mělo stan. —

Té doby zajisté z vás mnozí v mysli máte,
kdy hlouček ochotníků hrami bavil vás
a rádi zajisté si vzpomínáte
na dobu zašlou, na mladosti krásný čas!

Už dávno tomu, — mnohý z prvních ochotníků
divadla našeho si uleh pod trávník —
však potomek ctí dílo dobrých pracovníků
a volá: „Sláva jménu jich a vroucí dík!"

Z nich jeden nejstarší a vůdce v našem sboru
zří divadla našeho krásný na rozkvět
pro kterýž pracoval a dychtil do úmoru.
„Buď dlouho živ Antonín Knahl, náš milý kmet!"

Pak přišly síly mladé, divadelní stánek
zas s nadšením a prací mnohou zřídily —
což bylo her tu milých, zábav, radovánek,
jež mnohou starost, chmuru s čela plašily!

Však nemajetní jsme jen, chudí horalové
a naše divadlo byl stánek chudičký,
jenž sotva našed místa, stěhoval se v nové
a vítán musil mu být koutek prostičký.

I zloba mnohdy chtěla zrušit jeho bytí,
však láska vroucí, práce, ty jej chránily —
až přišel den — z vás každý s námi radost cítí,
nás podporujíce, jste sebe slavili!

Nuž vítám vás v tom divadelním stanu novém
a kteří jste jej darem mnohým dařili,
vám ze srdce já vzdávám díky prostým slovem
a ždám, tam byste povždy rádi chodili.

Jeť chrámem divadlo, v němž zřít obraz světa,
lidského žití, jeho blaho, bolesti,
jež ve zábavu perly poučení vplétá
a učí snášet úkor, křížek neštěstí.

Tu zřít, že zločin duši v děsnou propast žene,
že pravda potlačená přece zvítězí.
Že vášeň peklo, ctnost pak lidem nebe klene,
že blaží láska jen, ta čistá, bez mezí.

Tu unavená duše se vám obveselí,
zříc hloupou pýchu, lidi směšné křehkosti
a šaška skoky, žerty jeho a vtip smělý
vám vady lidské zjeví v jejich nahosti.

Tu seznáte, jak otcové vlast milovali,
jak pro ní z lásky mřeli, s ochotou,
že potomkům svým krásný příklad, příkaz dali,
by nezapomínali se nad vlastí svou!

Ó zachovejte místo toto v přízni milé
a pomáhejte nám, by stále vzkvétalo,
by povždy poskytlo vám pobavení chvíle,
by ples a poučení v věnec vplétalo!

Ó trvej, stánku, trvej ku všech potěšení,
a přečkej věk našemu městu k prospěchu!
by tu, kde děd ve strasti hledal zabavení
i vnuk vždy nalez ušlechtilou potěchu!

Ó trvej, aby potomkové pozdních časů
tak o nás, tebe zříce, v pravdě hovořili:
„Občané dobří byli, milovali krásu,
osvětu, pravdu, byli muži pokročilí!"
Nuž vizte — suďte dílo dokona!
Již zmiziž dělící nás opona!

Od let šedesátých se v Hronově hrálo pilně, jak jsem již pravil. Stánek divadelní často se stěhoval. Po roce 1848 zřídili si ochotníci jeviště v hostinci „U Habrů" a to as v létech 1857. Hostinec tento stával v místech, kde stojí Jiráskovo divadlo. Když se toto jeviště stavělo, Alois Jirásek jako žáček rád zaskočil se podívat na tu nevídanou stavbu, nebo aby také pomohl. Od Habrů přestěhovali se do domu Vlachova, pak usídlili se v hostinci „U Habrů" (nynější „Sokol"), pak hráli dlouhou dobu v hotelu „Slavie" až do r. 1917. V té době přestěhovali se do hotelu „U mostu", kde působili do otevření svého vlastního stánku — Jiráskova divadla.

Pokud studenti vedli spolek, hrávalo se ponejvíce když byli doma, t. j. o svátcích a v prázdninách. V pozdější době ustálila se divadelní „sezona" od sv. Václava do sv. Jana Nepomuckého. Průměrně se hrálo za sezonu 10 her, ponejvíce původních.

Zvláštního úspěchu a tradice dobyla si v Hronově Jiráskova „Lucerna", dávaná u nás po prvé v roce 1906, která musela býti téhož roku 6krát opakována a od té doby hrála se „Lucerna" v Hronově při každém významnějším okamžiku. Další významnou událostí pro hronovské ochotníky je sehrání Jiráskova „Otce" v divadle v přírodě roku 1921 při oslavách 70. narozenin Jiráskových. Tehdy vzájemná láska Jiráska a ochotníků se snad nejkrásněji projevila. Společná fotografie Mistra Jiráska s účinkujícími ochotníky z té doby je toho nejlepším dokladem.

Jirásek do své smrti byl hronovským ochotníkem, měl ochotníky rád a ochotníci vždycky milovali a ctili Jeho. Z té velké lásky ochotnické vzešla myšlenka — postaviti Jiráskovi živý důstojný, krásný pomník — Jiráskovo divadlo. Po slavnostech r. 1921 vznikla ta myšlenka. Ochotníci dali se do díla, schraňovali krejcárek ke krejcárku, výtěžky z divadel, sbírky a všelijaké podniky — aby byl kapitál. Pak, v r. 1925 utvořili „Družstvo pro postavení Jiráskova divadla" — které mělo jediný úkol, tu krásnou myšlenku uvésti

ve skutek. Hlavní věcí bylo sehnati potřebný kapitál. Základ k němu dali ochotníci — pozemek, výnos dosavadních sbírek a celé své jmění. „Družstvo" pracovalo velmi pilně a docílilo toho, že již 26./8. 1928 mohl býti kladen základní kámen k Jiráskovu divadlu. Starička Mistr, tehdy již velmi churavý, osobně se toho slavnostního aktu súčastnil, proslov učinil, a při poklepu na základní kámen pronesl významná, památná slova: „A dílo to budiž požehnané!"

S vlastní stavbou započato bylo 11. června 1929 a na podzim téhož roku byla budova pod střechou. Stavbu projektoval a s velikou obětavostí a péčí o dokonalé provedení se staral hronovský rodák a ochotník architekt Ing. Jindřich Freiwald z Prahy-Karlína.

Krutá, bolestná rána stihla národ československý a hronovské ochotníky obzvláště 12. března 1930, kdy čestný a nejstarší hronovský ochotník, český spisovatel Mistr Alois Jirásek v Praze vydechl naposledy. Plakali všichni — smutno bylo v srdci každého. Dne 18. března večer vnesli ochotníci urnu s Jeho popelem do vestibulu nedostavěného Jiráskova divadla, kde byla vystavena do druhého dne odpoledne, aby všichni sousedé Padolští a všichni jeho krajané ze širého okolí mohli se s Ním rozloučiti. Dne 19. března 1930 odpoledne vyzvedli opět ochotníci schránku s pozůstatky a pak jako věrná stráž doprovodili Jej ke hrobu, kde zástupce ochotníků popelnici v hrobové schránce uzamkl.

Nedočkal se Mistr Jirásek otevření Jiráskova divadlo, ale když 28. září 1930 se divadlo Jiráskovo otvíralo, každý z účastníků cítil, že v těch posvátných chvílích byla duše Jiráskova přítomna a proto byly ty okamžiky tak krásné a velebné. To nebyla slavnost obyčejná — to slavil tenkrát triumf uskutečněný ideál veliké, krásné a čisté lásky! Nezapomínejme!

Mr. Ph. RUDOLF BOES

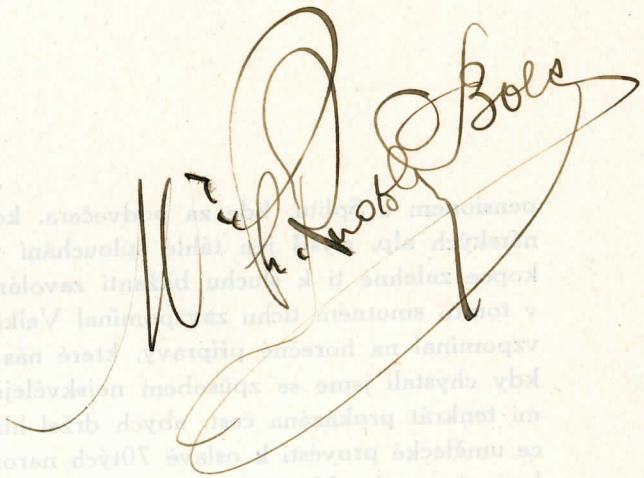

Z MÝCH VZPOMÍNEK NA MISTRA

Smutno je v Dianině zátoce za Šillerovým pensionem u Splitu, kde za podvečera, když žhavé slunce se schová za vrcholky kamenitých Dinárských alp, slyšíš jen táhlé šplouchání vln tichého moře a z obory, táhnoucí se od Marianina kopce zalehne ti k sluchu bažantí zavolání, tu smutek tiskne ti srdce. Zde jsem usedl, abych v tomto smutném tichu zavzpomínal Velkého syna našeho národa, abych se steskem v duši zavzpomínal na horečné přípravy, které nás ochotníky celého Jiráskova kraje zavalily před 10 lety, kdy chystali jsme se způsobem nejskvělejším oslaviti 70té narozeniny Mistra Aloise Jiráska. Byla mi tenkrát prokázána čest, abych držel hlavní otěže odboru uměleckého. To, co se mělo po stránce umělecké provésti k oslavě 70tých narozenin Mistrových na náchodsku, muselo se zcela vymykati rámci obvyklých venkovských slavností. Celé dílo Mistrovo allegorisováno mělo projíti před zraky deseti a desetitisíců a nesmělo přinésti nejmenší hany kraji Mistrově. Nebylo proto divu, že Mistr sám měl nejživější zájem na přípravách, že nestačila mu jedna konference, ku které si mne zvláště z Náchoda pozval, ale že jsem měl neskonalou radost, když i přemnoho dalších detailů dal si později před slavnostmi mnou vylíčiti.

Vzpomínám, jak mi srdce bušilo, když po prvé jsem se ocitl v Mistrově pokojíku v jeho hronovské vile, tváří v tvář zbožňovanému miláčku všeho lidu Jiráskova kraje. Bylo mi jako školákovi, když jsem se měl zpovídati z toho všeho, co jsme připravovali. Když však vzal Mistr moji ruku tak jedinečně vlídně do své a podíval se na mne tak nesmírně dobrácky a řekl: „slyšel jsem, že k vůli mně mobilisujete ochotnictvo", spadly se mne všechny rozpaky a tíseň a již jsem byl ve svém živlu.

Mohl jsem se do syta vypovídati. Mistr mne téměř slovem nepřerušil. Když jsem byl hotov, začal On. Mezi spoustou dotazů měl také některé, jež jej zvláště tížily. Tak ku příkladu „Hold Mistru Jiráskovi". Měl obavu, nebudeme-li při tom žádati jeho osobní účast. Netušil, že Mistr Štursa byl tak laskav a pomohl nám skvělou bustou Mistrovou. Pak „13. duben", den přísahy, který v alegorii spojoval všechny složky našeho národa,

také byl jedním z bodů, který detailně musel být vylíčen. Detaily skupiny Žižkovy, Jana Rohá-če, Na dvoře vévodském, atd. vyplnily další průběh naší konference. Když pak uslyšel, že ochotnictvo poprosilo o přispění i naši brannou moc, že jsem pro Žižkovo vojsko „rekvíroval" na 120 koní, že nejpřednější kostýmní závody naší republiky připravují přes 4000 přesně dobově věrných kostymů, tu vyslovil opravdový údiv nad obětavou prací, kterou ochotnictvo na sebe vzalo. Ujistil jsem tenkrát Mistra, že jsem ještě nikdy za svého působení divadelního neviděl tak ohromného nadšení ochotnictva pro vytčený úkol, jak tomu bylo tenkrát, před oslavami Jeho sedmdesátky.

Dnes smutně vzpomínám. Proč Osud nedopřál Mu ve zdraví mezi námi oslaviti osmdesáté narozeniny? Co by to bylo za vrcholnou manifestaci národní, jaká lavina lásky ochotnických pracovníků objala by Mistra v těchto srpnových dnech.

Dnes jen teskně vzpomínáme toho, co bylo! Ničím nevyhladitelná vzpomínka nám zůstala v našich srdcích. A nyní, uctívajíce pietně 80. rok Jeho narození, připomínáme si Jeho velkou lásku, s kterou lnul k českoslov. ochotnictvu.

A my, českoslovenští divadelní ochotníci této lásky nikdy nezapomeneme a budeme na ni hrdi!

Mach & Fišer, Hronov.

Telefon: Hronov 11a-b-Praha 28.141 Telegramy: Slévárna.

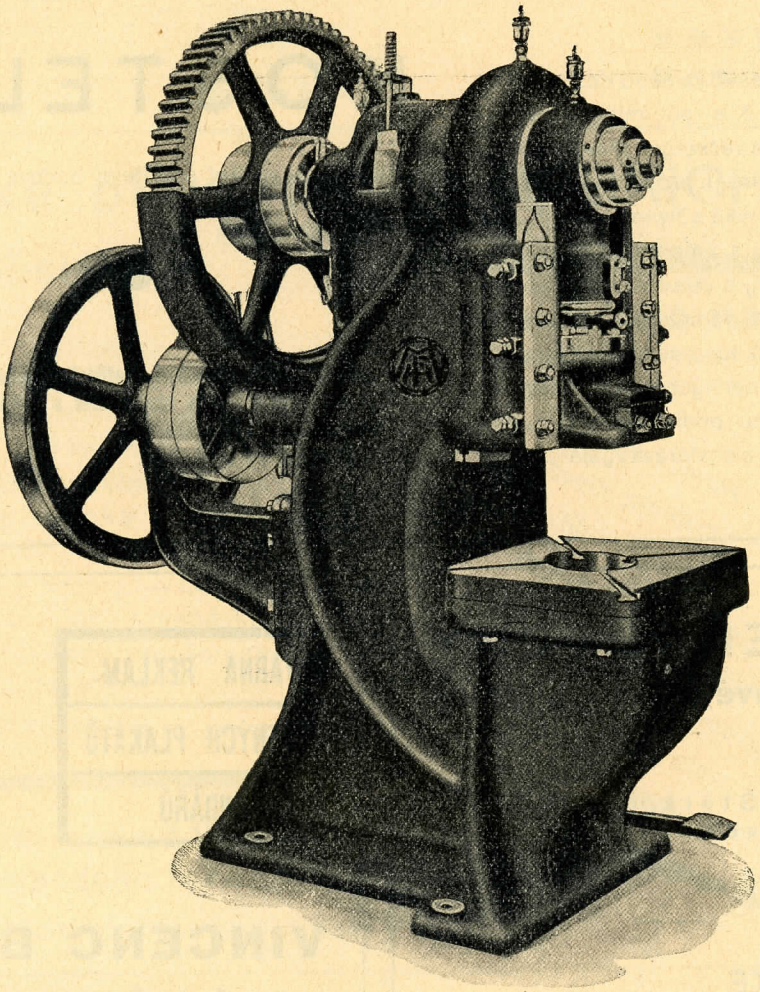

Výhodné platební podmínky.

Nové konstrukce - plná záruka.

Stroje pro zpracování plechu.

lisy výstředníkové, třecí až do tlaku 200.000 kg.

Transmisní zařízení.

Surové odlitky z Ia šedé strojní litiny. Seriová výroba.

SKLADY: I. VELETRŽNÍ PALÁC, KRÁM 62, PRAHA VIII.

SPOŘITELNA MĚSTSKÁ V ČERVENÉM KOSTELCI

Vkladů přes 48 milionů Kč. Reservní fondy přes 3 a půl milionu Kč. — Sirotčí jistota veškerých vkladů. Vklady možno vinkulovati proti zneužití. Běžné účty obchodníků a živnostníků. Půjčky na hypotéky s úmorem, na směnky, cenné papíry a vkladní knížky za nejvýhodnějších podmínek. — Obstarává výplatu šeků tu- i cizozemských, kuponů, valut, cenných papírů. Stavební losy za cenu podle denního kursu. Přehlíží tahy a obstarává výplatu výher

úřaduje ve vlastní spořitelní budově na náměstí.

●

Obracejte se ve všech peněžních záležitostech na Spořitelnu městskou v Červeném Kostelci, která vám ochotně a zdarma poradí i v tom případě, když nejste jejími klienty.

Účet u pošt. spoř. v Praze č. 14.742. **Telefon číslo 1.**

KAMENNÉ LOMY

obce Nové Město n. Metují

dodávají:

Štěrk, dlažby, stavební kámen a pod.

TEL. Č. 1.

MĚSTSKÉ ELEKTRICKÉ PODNIKY

v Novém Městě nad Metují

dodávají elektrický proud pro veškerou potřebu. — Nabíjení anodových baterií, jakož i instalace všeho druhu.

TEL. Č. 68.

TOVÁRNA REKLAM. RAŽENÝCH PLAKÁTŮ A KALENDÁŘŮ

VINCENC BENEŠ

NOVÉ MĚSTO N. MET.

Specielní výroba desek a vzorkovnic pro prům. textilní.

TELEFON Č. 48.

OBECNÍ PIVOVAR V NÁCHODĚ
doporučuje svůj chvalně známý
10° výčepní,
12° světlý
a černý ležák.

Václav Heligr,
obchod uhlím a vápnem
Nové Město nad Metují.
Stavební potřeby, cizozemský antracit. - Tel. č. 53.

OKRESNÍ HOSPODÁŘSKÁ ZÁLOŽNA
V NOVÉM MĚSTĚ N. MET.
Přijímá vklady, jež zúročí co nejvýhodněji. Vydává úsporné domácí pokladničky (střádanky). Kupuje a prodává cenné papíry, jejichž kupony proplácí. - Poskytuje půjčky výrobcům zemědělským okresu zdejšího na hypotéky, na směnky, na úpisy mimoknihovní a na běžné účty. - Za vklady ručí okres novoměstský nad Met. **TELEFON čís. 1.**

V. ŽALUD
zahradnictví, vázání kytic a věnců
NOVÉ MĚSTO
NAD METUJÍ.

Městská plovárna
v Nov. Městě n. M.

na řece Metuji u Krapkovy skály, na počátku čarokrásného údolí do Pekla. — Úplně nově zbudována. — 120 kabin, Dámské, pánské, rodinné a dětské kabiny. Výborná plavecká dráha. — Sluneční lázně. — Hřiště. — Přírodní splav a sprchy. — Dětská koupaliště. — Loďky a maňásky. Vyučování plování zkoušeným plavčíkem. — Na plovárně buffet se vším občerstvením.

Plovárna otevřena od 15. května do 15. října každého roku.
Každoročně plavecké závody o ceny.

O. A. BRICH,
chemická továrna
Nové Město nad Metují,
ulice Boženy Němcové. Telefon číslo 49.

Světové upravovací a šlichtovací přípravky pro veškerý textilní průmysl. — Specielní oleje a tuky pro koželužský průmysl. — Patentní vrtací oleje. Různé vodorozpustné oleje. — Turecké oleje. — Lepidla pro veškerý průmysl.

Městská spořitelna
v Novém Městě n. Met.

přijímá vklady —
poskytuje zápůjčky.

Vkladů přes 31,000.000 Kč.
Fondů přes 2,100.000 Kč.

Čtěte, odebírejte a rozšiřujte
„Naše Menšiny“
jediný neodvislý a nepolitický měsíčník, hájící zájmy českých menšin a našich hraničářů. — Předplatné jen 20 Kč ročně.

Redakce a administrace:
J. M. Vlček, Malé Svatoňovice.

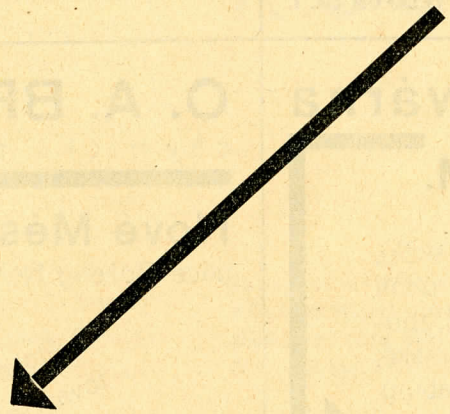

Mechanická lněná
a pestrobarevná
tkalcovna

V. HUBKA A SPOL.

V POLICI NAD METUJÍ

Obchodní
kancelář v Hronově

F. DEMUTH,
bělidlo, barevna, úpravna a česárna
v Novém Městě nad Metují.
Telefon čís. 30.

Knihtiskárna-knihkupectví
Jos. Ryšavý
Nové Město
nad Metují.

FR. MERVART,
továrna na uzenářské zboží a na masové konservy, vývoz českých šunek,
Nové Město nad Metují.
Založeno r. 1874. Telefon čís. 4.

Instalace-Radio-Hromosvody
VÁCLAV BÉM,
elektrotechnický závod
Nové Město nad Metují
Telefon číslo 79.

Marie Syrovátková
HOTEL BROUČEK
v Novém Městě nad Metují,
Telefon číslo 17.

Odborný elektro a radiozávod
Elektro-Ulrich
Nové Město nad Metují
Telefon číslo 86.

Továrna nepromokavých plachet a koňských přikrývek a nepromokavých plášťů
DUBEC & PAPEŽ,
Nové Město nad Metují.
Telefon číslo 34.

KALENDÁŘE
všeho druhu dodá Vám
Telefon čís. 59.
ŠTILER A SPOL.,
grafické nakladatelství
Nové Město nad Metují

Drogerie
RUDOLF SMORÁTKO,
Nové Město nad Metují,
Telefon čís. 62. náměstí.

J. Rousek & synové,
hospodářské stroje, železo, slévárna
Nové Město n. Met.
Telefon čís. 19.

Grafické umělecké ústavy
THEODOR BÖHM, Nové Město n. M.
Založeno 1852. Knihtisk, kamenotisk, offset, kartonáž, výroba všech druhů kalendářů, sáčků a velkoobchod papírem. Tel. č. 4.

Karel Králíček a synové,
mechanická tkalcovna
Nové Město
nad Metují

Julius Frič,
tkalcovna
Nové Město
nad Metují.

Barvení, bílení a škrobení svaz. bavlny
Bratří Herzigové,
barevna a bělidlo
Nové Město nad Metují
Telefon číslo 46.

HOTEL RAMBOUSEK
Letní zahrada
Nové Město n. Metují
Telefon čís. 37.

Restaurace u Kuřátků
Nové Město n. Metují
Sklad a vývoz piva
Telefon čís. 31. ANTONIE KUŘÁTKOVÁ.

PROJEKTANT JIRÁSKOVA DIVADLA

INŽENÝŘI
ARCHITEKTI

FREIWALD-BÖHM

PRAHA
KARLÍN

PALACKÉHO TŘÍDA 47. - TELEFON ČÍSLO 31415.

PROJEKTUJE A STAVÍ:

DIVADLA

SPOŘITELNY

A JINÉ VEŘEJNÉ BUDOVY

PROJEKTOVALI A PROVEDLI PRACÍ ZA 85,000.000 Kč.

Návštěvníkům
JIRÁSKOVA KRAJE!

Nejlépe jíte a spíte
v hotelu

»SOKOL«
V HRONOVĚ

Ústřední topení.
Garáže. Vodovod.
TELEFON 43.

PIJTE

HRONOVSKÉ

PIVO

DIVADELNÍ ZÁVODY

KROJE

ŠUSTR
NÁCHOD

Maškarní kostymy

Telefony čís. 97 a — 97 b.

První československý odborný závod pro osvětlovací, technické a strojní zařízení divadel

ANT. VOHRALÍK,

PRAHA VIII., v Zahradách 837.

Telefon 275-83.

Reflektory: přenosné, bodové, scénové, širokoúhlé, automatické.

•

Odpory a regulátory.

•

Horizontní osvětlení.

•

Rampové a sufitové osvětlení.

•

Projekční přístroje.

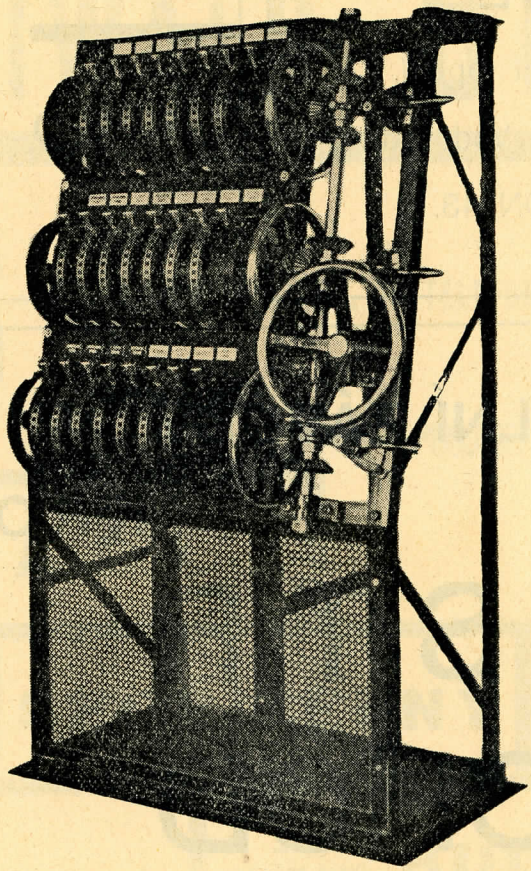

Projekční přístroje na pohyblivé vlnky, táhnoucí mraky, padající sníh.

•

Kruhové horizonty.

•

Můstky a tahy.

•

Železné opony.

•

Zařízení pro látkové opony.

Veškeré přístroje vlastní výroby a v několikerém provedení, takže mohu zařídit k spokojenosti jak velká divadla tak i menší ochotnické scény, rovněž i divadla loutková.

Rozpočty, návrhy i stavební porady zdarma a nezávazně!

Svatoňovická báňská společnost

kamenouhelné doly

v Malých Svatoňovicích

Stanice:
Svatoňovice - Úpice.
Telefon: Úpice 13.

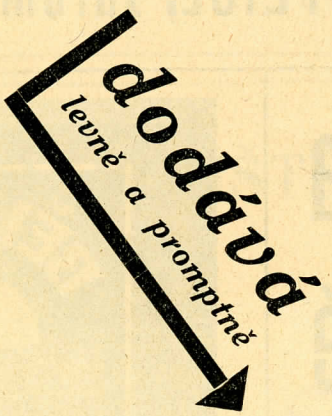

vysoce výhřevné kamenné uhlí

pro průmysl, plynárny, jakož i pro domácí otop

Specialita: Svatoňovické I^A pravé kovářské uhlí „Vulkanit“

NÁKLADNÍ AUTODOPRAVA

povoznictví, říční písek, doprava veškerých stavebních hmot. Stěhování nábytku drahou i auty.

KAREL FEIGL, Jaroměř.

Pražské předměstí.
Telefon číslo 126.

Spořitelna v Josefově

přijímá vklady
a poskytuje zápůjčky.

Sirotčí jistota vkladů.

vyrábí:
J. Svoboda, Jaroměř.

Autodoprava
K. Nyklíček
Jaroměř
Osobní vozy. Autobusy.

M. A. J. STÁREK
Jaroměř
Provaznický průmysl.

VÝCHODOČESKÁ ELEKTRÁRNA

AKCIOVÁ SPOLEČNOST. PODNIK VŠEUŽITEČNÝ.
AKCIOVÝ KAPITÁL 45,000.000 Kč.

ŘEDITELSTVÍ V HRADCI KRÁLOVÉ

ČÍSLO TELEFONU 5, 257, 207.

POBOČKA TRUTNOV - ČÍS. TELEFONU 46.
POŠTOVNÍ SPOŘITELNA ČÍSLO 17.223.

VÝROBNY: Parní elektrárna v Poříčí u Trutnova o výkonu 45.000 kVA. — Vodní elektrárna „Les Království" u Dvora Králové n. L. o výkonu 2.000 kVA. — Městská elektrárna v Týništi n. Orl. o výkonu 125 kVA. — Vodní elektrárna v Albrechticích n. Orl. o výkonu 490 kVA. — Elektrárna Spálov u Semil o výkonu 4.000 kVA. — Mimo to dodává proud dalších 39 elektráren parních i vodních v cizí správě.

Připojeno 325 průmyslových podniků, 600 venkovských obcí a družstev, 68 měst a městysů o celkové přípojce 62.918 kVA. Elektrárna dodává elektrickou energii pro pohon a světlo průmyslových závodů, živností i zemědělských hospodářství, dále pro topení a vaření za výhodných cen a podmínek. — Na požádání vypracuje elektrárna zájemníkům nejvýhodnější nabídky na zřízení přípojky, transformační stanice i dodávku motorů a osvětlovacích zařízení. Vlastní úřední cejch. stanice. — Dílny na provádění oprav elektrotechnických přístrojů všech druhů.

VEŠKERÁ POJIŠTĚNÍ:

BANKA SLAVIA

PRAHA
BRNO
BRATISLAVA

RESERVY A FONDY 662,000.000 Kč.

ZDRAVÍ CHCE VODU

PARNÍ A VANOVÉ LÁZNĚ
SPOŘITELNY MĚSTA NÁCHODA

HOTEL **MERKUR**
NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ
Čís telefonu 66.

Oznámení.

Dovoluji si oznámiti, že dopravuji denně na objednávky zájemníky **autokarem z Náchoda do Prahy.** Odjiždím od hotelu „Beránek" v 6 hodin 25 minut ráno, cena jízdného z Náchoda do Prahy a zpět 85·— Kč. příjezd do Prahy v 9 hodin, — Odjezd z Prahy v 6 hod. odp. od hotelu „Paříž".

Z Hronova možno jeti ráno motorovým vozem do Náchoda a použíti spoje naším autocarem do Prahy. Večer pak zavezeme pasažéry z Hronova až k budově nádražní v Náchodě, aby mohli použíti vlaku, který přijiždí do Hronova v 10 hodin 20 min.

PIANINA
kvalitní výrobky.

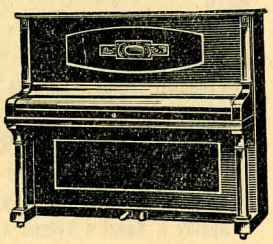

Karel Marha, továrna pian **Jaroměř**

Telefon č. 127. Mírné ceny, výhodné platební podmínky.
Ceník a katalog na požádání franko.

Fotografický atelier
O. ŠUSTIL
JAROMĚŘ
Umělecká fotografie.
Při denním i uměl. osvětlení.

VEŠKERÉ KNIHY ŠKOLNÍ A KANCELÁŘSKÉ POTŘEBY OBDRŽÍTE V KNIHKUPECTVÍ
JOSEFA JEŽKA
v Dobrušce a v Novém Městě n. M.

PAROSTROJ. PIVOVAR V ČESKÉ SKALICI
nabízí P. T. pánům hostinským své chvalně známé pivo
10^0 světlé
a 12^0 světlý a černý ležák.

„Více mléka — více zdraví"
Rolnická mlékárna v Jaroměři
Prodejny:
v Josefově - v Náchodě - v Č. Kostelci.
Mléko a mléč. výrobky všeho druhu ve velkém i drobném.

Pánské a dámské látky
koupíte nejlevněji
ve velkozávodě fy.
LEO STRASS V NÁCHODĚ.

Vklady nejbezpečněji ochrání a rozmnoží

Okresní záložna hospodářská v České Skalici.

VEŠKERÉ OPRAVY LEVNĚ A RYCHLE.
ANT. RŮŽIČKA V JAROMĚŘI.
Telefon č. 31. Účet pošt. spoř. 13.871.
Strojírna, slévárna železa a kovů, stálý sklad hospodářských strojů a nářadí vlastní i cizí výroby. Specielní výroba mlátiček obyčejných i čistících a lisů na slámu.
Sklad součástek všech hospodářských strojů.
RÝHOVÁNÍ MLÝNSKÝCH VÁLCŮ.

Veškeré tiskopisy
pěkně Vám provede

Grafický závod
A. J. Votruba a syn
v Hronově

Pražská kancelář:
Královské Vinohrady,
Korunní třída číslo 105.
Telefon č. 52436.

Práce truhlářské, obložení sálu, stropu atd.
v novém Jiráskově divadle

provedla firma

Antonín Brejtr,
umělé a strojní truhlářství
v Hronově.

Stavební práce. — Zařizování bytů.

VKLADY PŘES 33,000.000 Kč. RESERVNÍ FONDY 2,500.000 Kč.

MĚSTSKÁ SPOŘITELNA V HRONOVĚ

ZALOŽENA ROKU 1903.

PŘIJÍMÁ VKLADY V KAŽDÉ VÝŠI

A ZÚROKUJE JE CO NEJVÝHODNĚJI. I VĚTŠÍ VKLADY VYPLÁCÍ BEZ VÝPOVĚDI.

PRO DROBNÉ SPOŘENÍ PŮJČUJE ZDARMA DOMÁCÍ STŘÁDANKY.

POSKYTUJE PŮJČKY

HYPOTEČNÍ A ÚVĚRY V BĚŽNÉM ÚČTĚ.

ESKONTUJE SMĚNKY.

VYPLÁCÍ KUPONY A OBSTARÁVÁ KOUPI A PRODEJ CENNÝCH PAPÍRŮ A LOSŮ.

PROVÁDÍ ÚHRADY DO VŠECH MÍST I CIZOZEMSKÝCH.

VE VĚCECH FINANČNÍCH ZDARMA A OCHOTNĚ PORADÍ.

SIROTČÍ JISTOTA. NAPROSTÉ ÚŘEDNÍ TAJEMSTVÍ.

VYCHÁZKY:

Každodenně: Prohlídka Hronova a jeho bližšího okolí.

- **V pondělí dne 17. srpna:**
  Do Police — dějiště Sousedů, Pandůrka, Emigranta — na Hvězdu, kudy chodíval Jirásek studentík do Broumova.
- **V úterý dne 18. srpna:**
  Do Stroužného — pastor Bergmann v „U nás" — hrob Uždana, salakvardy — Bor — Machov — dějiště povídky „Po letech" a evangelická fara Kubečkova „U nás".
- **Ve středu dne 19. srpna:**
  Náchod — dějiště „Na dvoře vévodském", sídlo vrchního Essentra z „U nás" — na Jiráskovu rozhlednu na Dobrošově, údolím Metuje — „Peklem" — děj povídky „V pekle" do Nového Města nad Metují.
- **Ve čtvrtek dne 20. srpna:**
  Česká Skalice — museum Boženy Němcové — babiččiným údolím do Havlovic — Slatiny — na Boušín, vesměs místa z „U nás" — do Červeného Kostelce — ochotnické divadlo.
- **V pátek dne 21. srpna:**
  Do Bišofštejna, dějiště románu „Skály". Do samoty „Skály".
- **V sobotu dne 22. srpna:**
  Na bájný Turov — „Pan Johanes" — kolem Jírovy hory „U nás" a Jiráskova buku.

REDAKCÍ
JAROSLAVA PROŠKA A JARO MORAVCE
V ÚPRAVĚ
J. PROŠKA
VYTISKL
GRAFICKÝ ZÁVOD A. J. VOTRUBA A SYN
V HRONOVĚ.

NÁKLADEM
JIRÁSKOVA OKRSKU Ú. M. D. O. Č.
1931